

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΚΑΤΑΣΤΑΣΕΙΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΥ ΑΓΡΟΤΙΚΩΝ ΠΛΗΡΩΜΩΝ

ΓΙΑ ΤΟ ΕΤΟΣ ΠΟΥ ΕΛΗΞΕ ΣΤΙΣ 31 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ 2015.

1. Γενικά.

Η Έκθεση αυτή υποβάλλεται σύμφωνα με το άρθρο 3(5) των περί Νομικών Προσώπων Δημοσίου Δικαίου (Έλεγχος Λογαριασμών) Νόμων του 1983 έως 2007, για κατάθεση στη Βουλή των Αντιπροσώπων.

2. Νομικό πλαίσιο.

(α) Ο Οργανισμός Αγροτικών Πληρωμών (ΟΑΠ) ιδρύθηκε στις 27.6.2003 με τον «περί της Ίδρυσης και Λειτουργίας του Οργανισμού Αγροτικών Πληρωμών καθώς και άλλων Συναφών Θεμάτων Νόμο του 2003» (Ν. 64(Ι)/2003). Σύμφωνα με το άρθρο 7 του πιο πάνω Νόμου, ο ΟΑΠ είναι ανεξάρτητος Οργανισμός και δεν υπάγεται σε οποιοδήποτε Υπουργείο ή Τμήμα της Κυβέρνησης.

Βάσει του υπό αναφορά Νόμου, οι σκοποί του Οργανισμού είναι η διαχείριση των πιστώσεων που προέρχονται από τα σχετικά Ταμεία της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ) και από την Κυπριακή Δημοκρατία και κατατίθενται στο Ταμείο Πληρωμών του Οργανισμού, η πρόληψη και η πάταξη των ατασθαλιών σε σχέση με τη διαχείρισή τους και η ανάκτηση των ποσών, που προέρχονται από τις πιστώσεις αυτές και τα οποία χάθηκαν λόγω παρατυπίας ή αμέλειας.

(β) Ο Οργανισμός ετοίμασε προσχέδιο νομοσχεδίου με την ονομασία «Ο περί Κυπριακού Οργανισμού Αγροτικών Πληρωμών Νόμος», το οποίο θα αντικαταστήσει τον Νόμο 64(Ι)/2003. Οι κυριότερες αλλαγές που προωθούνται με το υπό αναφορά νομοσχέδιο, περιλαμβάνουν, μεταξύ άλλων, την υιοθέτηση του νέου ευρωπαϊκού θεσμικού πλαισίου και αλλαγές σχετικά με το θεσμικό πλαίσιο των τομέων συγκεκριμένων Τμημάτων/Υπηρεσιών του Οργανισμού. Επιπλέον, εισάγονται νέες πρόνοιες που αφορούν στην επιβολή διοικητικών προστίμων, όπως περιγράφεται εκτενέστερα στην παράγραφο 20 πιο κάτω. Διαπιστώθηκε ότι, παρόλο που διεξάχθηκε δημόσια διαβούλευση για το προσχέδιο του πιο πάνω νομοσχεδίου, η οποία έληξε στις 12.6.2015, δηλαδή πριν ένα περίπου χρόνο, αυτό μελετάται ακόμα από τον Οργανισμό.

Σύσταση: Το υπό αναφορά προσχέδιο νομοσχεδίου θα πρέπει να προωθηθεί το συντομότερο δυνατό, ώστε αφενός η νομοθεσία του ΟΑΠ να συνάδει με τους νέους ευρωπαϊκούς κανονισμούς και τις σύγχρονες ανάγκες του Οργανισμού και αφετέρου να υπάρξει συμμόρφωση με την απαίτηση για επιβολή κυρώσεων όταν παρατηρούνται παρατυπίες.

Ο Επίτροπος μάς πληροφόρησε ότι συμφωνεί με την εισήγησή μας.

3. Διαπίστευση.

Σύμφωνα με το άρθρο 5(2) του Νόμου, ο Οργανισμός υπόκειται σε διαπίστευση από την αρμόδια Αρχή Διαπίστευσης, δηλαδή τον Υπουργό ΓΑΑΠ, η οποία, βάσει του άρθρου 10 του κοινοτικού Κανονισμού (ΕΚ) 1306/2013, αποτελεί απαραίτητη προϋπόθεση προκειμένου οι δαπάνες οι οποίες πραγματοποιεί ο Οργανισμός να μπορούν να καλυφθούν από κοινοτική χρηματοδότηση. Με βάση το άρθρο 42 του Νόμου, ο Υπουργός διορίζει τριμελή Συμβουλευτική Επιτροπή, για χρονική περίοδο που δεν υπερβαίνει τα τρία έτη, μία από τις κύριες αρμοδιότητες της οποίας είναι η παρακολούθηση της τήρησης, από τον ΟΑΠ, των προϋποθέσεων διαπίστευσης. Σημειώνεται ότι ο Υπουργός ΓΑΑΠ, με επιστολές του ημερ. 23.12.2015, διόρισε νέα τριμελή Συμβουλευτική Επιτροπή για περίοδο τριών χρόνων (23.12.2015 – 23.12.2018).

Ο Υπουργός ΓΑΑΠ, ως αρμόδια Αρχή, χορήγησε στον Οργανισμό καθεστώς διαπίστευσης σύμφωνα με τις πρόνοιες των σχετικών κοινοτικών Κανονισμών. Η τελευταία πράξη διαπίστευσης δημοσιεύτηκε στην Επίσημη Εφημερίδα της Δημοκρατίας στις 14.8.2009, με ισχύ από τις 8.7.2009.

Σύμφωνα με το εδάφιο 1 του άρθρου 2 του εκτελεστικού Κανονισμού (ΕΕ) 908/2014, η αρμόδια Αρχή πρέπει να ασκεί επαρκή εποπτεία στον Οργανισμό και, ανά τριετία, να ενημερώνει γραπτώς την Ευρωπαϊκή Επιτροπή κατά πόσον ο Οργανισμός εξακολουθεί να πληροί τα κριτήρια διαπίστευσης. Επισημάναμε ότι η τελευταία ενημέρωση από την αρμόδια Αρχή, αναφορικά με τη συμμόρφωση του Οργανισμού με τα κριτήρια διαπίστευσης, υποβλήθηκε στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή στις 22.2.2013 και αφορούσε στην περίοδο 16.10.2009 – 15.10.2012. Σύμφωνα με την κατευθυντήρια γραμμή που εξέδωσε στις 15.10.2015 η

Ευρωπαϊκή Επιτροπή, σε σχέση με την επίβλεψη της αρμόδιας Αρχής Διαπίστευσης ως προς τη συνεχή συμμόρφωση των οργανισμών πληρωμών με τα κριτήρια διαπίστευσης, θα πρέπει, μέχρι τις 30.6.2016, να γίνει σχετική ενημέρωση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, η οποία να καλύπτει τα έτη 2013 – 2015.

Συναφώς αναφέρεται ότι, λόγω της έκφρασης πρόθεσης από τον ΟΑΠ για ανάκληση των συμφωνιών αναδοχής, ο Υπουργός ΓΑΑΠ, με επιστολή του ημερ. 13.11.2014 προς τον ΟΑΠ ενημέρωσε ότι, σε περίπτωση σημαντικών αλλαγών στο σύστημα διαχείρισης και ελέγχου, που ενδεχομένως να προκύψουν από νέες διαδικασίες που θα υιοθετηθούν για την εφαρμογή νέων Μέτρων ή σημαντικές αλλαγές οργανωτικής φύσεως, όπως η ανάκληση των αναδοχών, θα απαιτηθεί εκ νέου διαπίστευση. Ο ΟΑΠ, με επιστολή του ημερ. 26.11.2014, προς τον Υπουργό ΓΑΑΠ, αναφέρει ότι η εφαρμογή της νέας Κοινής Αγροτικής Πολιτικής και του νέου θεσμικού πλαισίου που τη διέπει δεν έχουν επιφέρει, ούτε και αναμένεται να επιφέρουν στο μέλλον, σημαντικές αλλαγές στη διοικητική οργάνωση, το εσωτερικό περιβάλλον, το σύστημα διαχείρισης και ελέγχου και γενικά στα συστήματα εσωτερικού ελέγχου του Οργανισμού, στις ενέργειες ενημέρωσης και επικοινωνίας, καθώς και στην τρέχουσα παρακολούθηση μέσω των δραστηριοτήτων εσωτερικού ελέγχου. Επίσης, ο ΟΑΠ αναφέρει ότι θα προχωρήσει σταδιακά στην ανάκληση των εργασιών που βρίσκονται σε αναδοχή, κρίνοντας ότι, με την ανάκληση των αναδοχών και τη διεξαγωγή του συνόλου των εργασιών από τον ΟΑΠ, θα επιτευχθούν σημαντικά οφέλη. Περαιτέρω, ο ΟΑΠ σημειώνει ότι εναπόκειται στον Υπουργό ΓΑΑΠ, υπό την ιδιότητά του ως αρμόδια Αρχή Διαπίστευσης, να αποφασίσει για την αναγκαιότητα εκ νέου διαπίστευσης του Οργανισμού.

4. Διαχειριστική Δήλωση Επιτρόπου.

Σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 7(3)(β) του Κανονισμού (ΕΕ) 1306/2013, που αναφέρεται στη χρηματοδότηση, τη διαχείριση και την παρακολούθηση της κοινής γεωργικής πολιτικής, οι υπεύθυνοι των διαπιστευμένων οργανισμών πληρωμών οφείλουν να καταρτίζουν, μέχρι την 15η Φεβρουαρίου του έτους που έπεται του υπό αναφορά οικονομικού έτους, διαχειριστική δήλωση. Η δήλωση

αναφέρεται στην πληρότητα, την ακρίβεια και την ειλικρίνεια των λογαριασμών και την ορθή λειτουργία των συστημάτων εσωτερικού ελέγχου, βάσει αντικειμενικών κριτηρίων, καθώς και τη νομιμότητα και την κανονικότητα των σχετικών πράξεων.

Ο Επίτροπος Αγροτικών Πληρωμών υπέβαλε, στις 22.1.2016, δήλωση διαχείρισης, χωρίς επιφύλαξη, για το οικονομικό έτος 16.10.2014-15.10.2015.

5. Εκχώρηση αρμοδιοτήτων σε αναδόχους.

Με βάση τις δυνατότητες που του παρέχει το άρθρο 15 του Νόμου (Ν.64(Ι)/2003), ο Οργανισμός συνήψε στο παρελθόν συμφωνίες αναδοχής με κυβερνητικούς και ημικρατικούς φορείς, οι οποίοι διεκπεραίωναν τις διαδικασίες χειρισμού των αιτήσεων για συγκεκριμένα Μέτρα επιδοτήσεων που τους έχουν ανατεθεί μέχρι το στάδιο της έγκρισης της πληρωμής και στη συνέχεια προωθούσαν τις αιτήσεις στον Οργανισμό ο οποίος, μετά τη διενέργεια σχετικών ελέγχων, κατέβαλλε τις ενισχύσεις στους δικαιούχους, τηρούσε τα απαιτούμενα στοιχεία και υπέβαλλε σχετικές πληροφορίες στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή. Μέχρι τις 31.12.2015, βρίσκονταν σε ισχύ συμφωνίες αναδοχής με το Τμήμα Γεωργίας, το Τμήμα Δασών, το Τμήμα Τελωνείων, το Υπουργείο Ενέργειας, Εμπορίου, Βιομηχανίας και Τουρισμού (ΕΕΒΤ) και το Υπουργείο Εσωτερικών. Σύμφωνα με σχετική πρόνοια των συμφωνιών αναδοχής, οι ανάδοχοι οργανισμοί υπέβαλαν διαχειριστικές δηλώσεις χωρίς επιφύλαξη προς τον Επίτροπο, σε σχέση με το οικονομικό έτος που έληξε στις 15.10.2015, στον τύπο της διαχειριστικής δήλωσης που υποβάλλει ο Επίτροπος στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή.

Ο Επίτροπος, με επιστολή του ημερ. 9.12.2015 προς τους Γενικούς Διευθυντές των Υπουργείων ΕΕΒΤ και Εσωτερικών και τους Διευθυντές των Τμημάτων Γεωργίας και Δασών, γνωστοποίησε ότι, η απόφαση του ΟΑΠ για σταδιακή ανάκληση των αναδοχών, με χρονικό ορίζοντα ολοκλήρωσης την 31.12.2015, η οποία κοινοποιήθηκε στα Υπουργεία/Τμήματα με επιστολή του ΟΑΠ ημερ. 24.11.2014, όπως αναφέρεται εκτενέστερα στην Έκθεσή μας για το προηγούμενο έτος, αναθεωρήθηκε, ώστε αριθμός Μέτρων των Κοινών Οργανώσεων Αγοράς και Μέτρων του Προγράμματος Αγροτικής Ανάπτυξης (ΠΑΑ) να εξακολουθούν να τυγχάνουν διαχείρισης από τα Υπουργεία/Τμήματα.

Βάσει της απόφασης αυτής, ο Επίτροπος ανέφερε ότι θα ετοιμαστούν νέες συμφωνίες αναδοχής, ενώ επισήμανε ότι πρόθεση του ΟΑΠ παραμένει η σταδιακή ανάκληση των αναδοχών για όλα τα Μέτρα που χειρίζεται, το χρονοδιάγραμμα για την οποία θα κοινοποιηθεί στους εμπλεκόμενους.

Ο Υπουργός ΓΑΑΠ, με επιστολή του ημερ. 22.1.2016 προς τον Επίτροπο, εξέφρασε τις επιφυλάξεις του αναφορικά με την ικανότητα ανταπόκρισης του Οργανισμού στις πρόσθετες αρμοδιότητες που θα προκύψουν με την προγραμματιζόμενη άρση των αναδοχών. Επιπλέον, σημείωσε, μεταξύ άλλων, την ανάγκη όπως συνεχίσουν να τηρούνται οι προϋποθέσεις και όροι διαπίστευσης και όπως μην τεθεί σε κίνδυνο η απορρόφηση κοινοτικών κονδυλίων συνεπεία της άρσης των αναδοχών, ενώ παράλληλα να μην επιβαρυνθεί περαιτέρω ο κρατικός Προϋπολογισμός. Ο Επίτροπος, με απάντησή του προς τον Υπουργό ημερ. 10.3.2016, ανέφερε ότι καταβάλλεται κάθε προσπάθεια ώστε τυχόν πρόσθετο κόστος που θα προκύψει από την άρση των αναδοχών περιοριστεί στο ελάχιστο δυνατό, δεδομένης και της διαδικασίας ανακατανομής θέσεων και αναδιοργάνωσης του Οργανισμού.

Μέχρι την ημερομηνία ολοκλήρωσης του ελέγχου μας, είχαν υπογραφεί νέες συμφωνίες με όλους τους ανάδοχους φορείς.

6. Έκθεση Διεθνούς Τράπεζας.

Μετά από Πρόταση του Υπουργείου ΓΑΑΠ, το Υπουργικό Συμβούλιο, εξουσιοδότησε, στις 4.2.2015, τον Υπουργό ΓΑΑΠ, όπως, σε συνεργασία με τους Υπουργούς Εσωτερικών και ΕΕΒΤ, καθώς και τον Υφυπουργό παρά τω Προέδρω, υποβάλει Πρόταση στο Συμβούλιο σε σχέση με τις αρμοδιότητες και το μέλλον του ΟΑΠ, στη βάση σχετικών εισηγήσεων έκθεσης της Διεθνούς Τράπεζας, που ετοιμάστηκε στα πλαίσια της αναδιάρθρωσης της Δημόσιας Υπηρεσίας.

Όπως πληροφορηθήκαμε, το θέμα εξακολουθεί να παραμένει σε εκκρεμότητα, ενώ θέση του Οργανισμού παραμένει ότι τυχόν μελέτη για τις αρμοδιότητες και την αξιοποίηση του προσωπικού θα πρέπει να διενεργηθεί μετά τη διευθέτηση του θέματος ανάκλησης των αναδοχών.

7. Αποτελέσματα έτους.

Όπως φαίνεται στον πιο κάτω πίνακα, το έλλειμμα πριν τη φορολογία για το 2015 ανήλθε σε €968.210, σε σύγκριση με €1.253.065 το 2014.

	<u>2015</u>	<u>2014</u>
	<u>€000</u>	<u>€000</u>
Εισοδήματα	95.795	108.198
Πληρωμές σε δικαιούχους	<u>(84.879)</u>	<u>(98.688)</u>
	10.916	9.510
Άλλα λειτουργικά έσοδα	13	34
Καθαρά έξοδα διαχείρισης και λειτουργίας	(10.332)	(11.140)
Άλλα έξοδα	(2.121)	-
Καθαρά χρηματοδοτικά έσοδα	<u>556</u>	<u>343</u>
Έλλειμμα για το έτος πριν τη φορολογία	(968)	(1.253)
Φορολογία	<u>(163)</u>	<u>(99)</u>
Έλλειμμα για το έτος	<u>(1.131)</u>	<u>(1.352)</u>

Στα εισοδήματα για το έτος περιλαμβάνονται τα ποσά που έχουν διατεθεί για τη διενέργεια πληρωμών των σχετικών επιδοτήσεων, τόσο από εθνικούς πόρους όσο και από ευρωπαϊκά κονδύλια. Τα ποσά που έχουν καταβληθεί στον Οργανισμό επιπλέον των πληρωμών που έχουν διενεργηθεί, περιλαμβάνονται στα ποσά πληρωτέα της κατάστασης οικονομικής θέσης, ως ποσά πληρωτέα για εφαρμογή νέων και υφιστάμενων Μέτρων. Επισημάνουμε ότι, στην κατάσταση αποτελεσμάτων περιλαμβάνονται άλλα έξοδα ύψους €2.121.392, που αφορούν στην πρόβλεψη για οικονομικές διορθώσεις που θα επιβληθούν από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, οι οποίες προέκυψαν από έλεγχο της, κατά το 2015, σχετικά με τα Μέτρα στήριξης του τομέα αιγοπροβάτων (€744.308) και πολλαπλής συμμόρφωσης (€1.377.084). Αντίστοιχο ποσό περιλήφθηκε στα εισοδήματα (κρατική χορηγία για επιδοτήσεις από εθνικούς πόρους), με παράλληλη μείωση των ποσών πληρωτέων για εφαρμογή νέων και υφιστάμενων Μέτρων, αφού τα προβλήματα που εντοπίστηκαν και αποτέλεσαν τη βάση για τις οικονομικές διορθώσεις οφείλονται σε διοικητικές αδυναμίες και συνεπώς ο Οργανισμός δεν προτίθεται να προβεί σε οποιαδήποτε ανάκτηση χορηγίας από δικαιούχους σε σχέση με τις πιο πάνω διορθώσεις.

Η κρατική χορηγία που καταβάλλεται για κάλυψη των λειτουργικών δαπανών του Οργανισμού λογιστικοποιείται στα έσοδα της ίδιας περιόδου που επιβαρύνθηκε με τις δαπάνες αυτές. Σε περίπτωση που καταβάλλεται στον Οργανισμό ποσό μεγαλύτερο των συνολικών λειτουργικών δαπανών που έχουν διενεργηθεί, μετά την αφαίρεση άλλων εσόδων του Οργανισμού, η διαφορά παρουσιάζεται στην κατάσταση οικονομικής θέσης, στο αναβαλλόμενο εισόδημα, ως ποσό για κάλυψη μελλοντικών εξόδων λειτουργίας. Το ποσό αυτό, στις 31.12.2015, ανερχόταν σε €1.203.171, σε σύγκριση με €334.951, στις 31.12.2014. Οι πληρωμές σε δικαιούχους αναγνωρίζονται στις οικονομικές καταστάσεις ως έξοδα κατά το έτος έγκρισής τους, και τα λειτουργικά έξοδα αναγνωρίζονται στις οικονομικές καταστάσεις με βάση τη λογιστική αρχή των δεδουλευμένων εξόδων.

8. Βιωσιμότητα Οργανισμού.

Στην έκθεση του ιδιώτη ελεγκτή επί των οικονομικών καταστάσεων, επισύρεται η προσοχή στη σημείωση 21 των οικονομικών καταστάσεων, που δείχνει ότι ο Οργανισμός υπέστη έλλειμμα ύψους €1.131.632 κατά τη διάρκεια του έτους που έληξε στις 31.12.2015 (2014: €1.352.231) και, κατά την ημερομηνία αυτή, οι υποχρεώσεις του Οργανισμού υπερέβαιναν τα περιουσιακά στοιχεία του κατά €14.578.643 (2014: €15.161.446). Επισημάναμε ότι, η ικανότητα του Οργανισμού να συνεχίσει ως δρώσα οικονομική μονάδα εξαρτάται από την οικονομική στήριξη από το Κράτος.

9. Προϋπολογισμός Ταμείου Λειτουργίας.

Σύμφωνα με το άρθρο 48 του περί Οργανισμού Αγροτικών Πληρωμών Νόμου του 2003 (Ν.64(Ι)/2003), ο ΟΑΠ καταρτίζει ετήσιο Προϋπολογισμό που αφορά στο Ταμείο Λειτουργίας. Ο Προϋπολογισμός αυτός υπόκειται στην έγκριση του Υπουργικού Συμβουλίου και της Βουλής των Αντιπροσώπων και υποβάλλεται, για τον σκοπό αυτό, στο Υπουργικό Συμβούλιο μέχρι την 1^η Ιουλίου του προηγούμενου έτους που αναφέρεται και κατατίθεται ενώπιον της Βουλής των Αντιπροσώπων μέχρι την 30^η Σεπτεμβρίου κάθε έτους. Ο Προϋπολογισμός καλύπτει το οικονομικό πρόγραμμα του ΟΑΠ για κάθε οικονομικό έτος, το οποίο αρχίζει την 1^η Ιανουαρίου και λήγει την 31^η Δεκεμβρίου. Επισημαίνεται ότι, σε περίπτωση μη έγκαιρης ψήφισης του Προϋπολογισμού, ο ΟΑΠ λειτουργεί κατ'

ανάλογη εφαρμογή των περί δωδεκατημορίων διατάξεων του Συντάγματος για τον κρατικό Προϋπολογισμό, χωρίς όμως τον χρονικό περιορισμό των δύο μηνών.

Αναφορικά με το Ταμείο Πληρωμών δεν απαιτείται η κατάρτιση Προϋπολογισμού.

(α) Έγκριση Προϋπολογισμού. Ο αρχικός Προϋπολογισμός του Ταμείου Λειτουργίας του Οργανισμού για το έτος 2015 διαβιβάστηκε, για προώθηση στο Υπουργείο Οικονομικών, στο Υπουργείο ΓΑΑΠ, στις 10.7.2014. Κατόπιν υποδείξεων του Υπουργείου Οικονομικών, ο Οργανισμός ετοίμασε αναθεωρημένο Προϋπολογισμό, με μειωμένο ποσό κρατικής χορηγίας. Ο τελικός Προϋπολογισμός διαβιβάστηκε στο Υπουργείο ΓΑΑΠ στις 3.12.2014, εγκρίθηκε από το Υπουργικό Συμβούλιο στις 3.3.2015 και, αφού ψηφίστηκε από τη Βουλή των Αντιπροσώπων, δημοσιεύτηκε στην Επίσημη Εφημερίδα της Δημοκρατίας στις 6.4.2015 (Νόμος 17(II)/2015). Το συνολικό ποσό των πιστώσεων που παραχωρήθηκαν ήταν €10.365.030, σε σύγκριση με τον αναθεωρημένο Προϋπολογισμό για το 2014, ύψους €9.799.630.

(β) Εκτέλεση Προϋπολογισμού.

(i) Υπερβάσεις Προϋπολογισμού. Κατά την εκτέλεση του Προϋπολογισμού για το έτος 2015 παρατηρήθηκαν υπερβάσεις σε δύο άρθρα, συνολικού ύψους €156.534, οι οποίες καλύφθηκαν από τη μεταφορά εξοικονομήσεων που προέκυψαν στο άρθρο «Λειτουργικές δαπάνες» του Προϋπολογισμού (€138.624) και από τη μεταφορά μέρους των πιστώσεων του άρθρου «Μη προβλεπόμενες δαπάνες και αποθεματικό» (€17.910), σύμφωνα με την εξουσία που παρέχεται στον Επίτροπο από το άρθρο 4 του περί Προϋπολογισμού του Οργανισμού Αγροτικών Πληρωμών Νόμου του 2015 (N.17(II)/2015). Με βάση τις πρόνοιες του εδαφίου 3 του πιο πάνω άρθρου του Νόμου, κατατέθηκαν, στις 5.8.2015 και 18.3.2016 εκθέσεις για ενημέρωση της Βουλής των Αντιπροσώπων που αφορά στις πιο πάνω ανακατανομές πιστώσεων.

- (ii) **Ποσοστό υλοποίησης Προϋπολογισμού.** Από το συνολικό ποσό των €10.365.030 που προϋπολογίστηκε για κάλυψη των εξόδων λειτουργίας του Οργανισμού, δαπανήθηκαν €9.448.020 (2014: €9.440.136), δηλαδή το ποσοστό υλοποίησης του Προϋπολογισμού ανήλθε σε 91% (2014: 94%).

10. Προσωπικό.

(α) **Στελέχωση Οργανισμού.** Σύμφωνα με τον εγκεκριμένο Προϋπολογισμό του Οργανισμού για το 2015, πέραν των θέσεων των δύο αξιωματούχων, οι προβλεπόμενες μόνιμες οργανικές θέσεις ήταν 134, όσες και το 2014, από τις οποίες, κατά την 31.12.2015, είχαν πληρωθεί 125 (126 στις 31.12.2014), ενώ εννέα παρέμειναν κενές. Στις 31.12.2015 υπηρετούσαν επίσης στον Οργανισμό 98 έκτακτοι υπάλληλοι (100 στις 31.12.2014) και τέσσερεις ωρομίσθιοι (όσοι και στις 31.12.2014). Όπως μας αναφέρεται στην απαντητική επιστολή του ΟΑΠ ημερ. 10.6.2015, ο Οργανισμός προχώρησε σε αναδιοργάνωση, με στόχο την καλύτερη δυνατή αξιοποίηση των συστημάτων και των ανθρώπινων πόρων του, ώστε να μπορέσει να ανταποκριθεί στη νέα πρόκληση της ανάκλησης των αναδοχών.

Σύσταση: Λαμβάνοντας υπόψη ότι παρήλθε πέραν του ενός έτους από την ανάκληση των πρώτων αναδοχών, καθώς και την ενδεχόμενη ανάκληση και άλλων, εισηγηθήκαμε όπως ο Οργανισμός προβεί σε αξιολόγηση της υπό αναφορά αναδιοργάνωσης, καθώς και της δυνατότητας του Οργανισμού για ευρύτερη ανάκληση αναδοχών.

Ο Επίτροπος μας πληροφόρησε ότι συμφωνεί με την εισήγησή μας.

(β) **Μισθοί, επιδόματα και εργοδοτικές εισφορές.** Οι δαπάνες για μισθούς, επιδόματα, υπερωρίες και εργοδοτικές εισφορές των αξιωματούχων και μόνιμου, έκτακτου και ωρομίσθιου προσωπικού του Οργανισμού στις 31.12.2015 παρουσιάζονται στον πίνακα που ακολουθεί:

	<u>2015</u>	<u>2014</u>
	€	€
Μισθοί και ημερομίσθια	5.948.452	6.045.156
Ταμείο Κοινωνικών Ασφαλίσεων	576.993	586.353
Επιδόματα	10.262	10.217
Ιατροφαρμακευτική περίθαλψη	836.325	836.208
Συνταξιοδοτικά ωφελήματα	1.131.632	1.367.388
Άλλα ταμεία	217.428	220.833
Σύνολο	<u>8.721.092</u>	<u>9.066.155</u>

Με βάση τα πιο πάνω στοιχεία, ο ετήσιος μέσος όρος δαπανών για κάθε εργοδοτούμενο ήταν €38.083 (2014: €39.078).

(γ) Συνταξιοδοτικά ωφελήματα προσωπικού. Όπως αναφέρεται και στις επιστολές μας για τα προηγούμενα έτη, σύμφωνα με το άρθρο 20 (3)(β) του Νόμου, τα ωφελήματα αφυπηρέτησης των μελών του προσωπικού του ΟΑΠ διέπονται, τηρουμένων των αναλογιών, από τις εκάστοτε σε ισχύ διατάξεις των περί Συντάξεων Νόμων που αφορούν στους δημόσιους υπαλλήλους.

(i) Σχέδιο Συντάξεων και Φιλοδωρημάτων των υπαλλήλων.

Σύμφωνα με την τελευταία αναλογιστική εκτίμηση που διενεργήθηκε, το ύψος της αναλογιστικής υποχρέωσης για ωφελήματα αφυπηρέτησης, στις 31.12.2015, ανερχόταν σε €14.371.788 (2014: €15.040.141). Η μείωση της αναλογιστικής υποχρέωσης στις 31.12.2015, σε σύγκριση με το προηγούμενο έτος, ύψους €668.353 ή ποσοστό ύψους 4,4% οφείλεται, κυρίως, στην αλλαγή της αναλογιστικής υπόθεσης σχετικά με τον πληθωρισμό (μείωση 0,5%).

(ii) Σχέδιο καταβολής φιλοδωρήματος στους έκτακτους υπαλλήλους.

Σύμφωνα με την αναλογιστική εκτίμηση, το ύψος της αναλογιστικής υποχρέωσης για ωφελήματα αφυπηρέτησης στις 31.12.2015 ανερχόταν σε €1.160.707 (2014: €1.020.093).

(δ) Οι περί του Οργανισμού Αγροτικών Πληρωμών (Πρόσληψη, Προαγωγή και Υπηρεσία Προσωπικού) Κανονισμοί του 2003 (ΚΔΠ 883/2003). Στις 11.5.2012 δημοσιεύθηκαν στην Επίσημη Εφημερίδα της Κυπριακής Δημοκρατίας οι περί του Οργανισμού Αγροτικών Πληρωμών

(Πρόσληψη, Προαγωγή και Υπηρεσία Προσωπικού) (Τροποποιητικοί) Κανονισμοί (ΚΔΠ 172/2012), οι οποίοι ρυθμίζουν θέματα που αφορούν στον διορισμό, προαγωγή, κ.λπ. Ωστόσο, δεν έχουν ακόμα ρυθμιστεί θέματα που αφορούν στην αξιολόγηση του προσωπικού και τον τρόπο λειτουργίας του Συμβουλίου Πειθαρχικού Ελέγχου.

Σύμφωνα με την απαντητική επιστολή του ΟΑΠ, ημερ. 10.6.2015, προς την Υπηρεσία μας, το 2014 ετοιμάστηκε ολοκληρωμένο προσχέδιο Κανονισμών, με τίτλο «Οι περί του Κυπριακού Οργανισμού Αγροτικών Πληρωμών (Πρόσληψη, Προαγωγή, Υπηρεσία και Πειθαρχικός Έλεγχος Υπαλλήλων) Κανονισμοί του 2014» που ρυθμίζουν όλα τα θέματα προσωπικού και αντικαθιστούν τους ισχύοντες Κανονισμούς (ΚΔΠ 883/2003 και ΚΔΠ 172/2012). Όπως μας αναφέρατε, έγινε δημόσια διαβούλευση με τη συντεχνία των υπαλλήλων του ΟΑΠ (ΠΑ.ΣΥ.Δ.Υ.) και, μετά την ολοκλήρωση της διαβούλευσης του προσχεδίου νομοσχεδίου με τίτλο «Ο περί της Ίδρυσης και Λειτουργίας του Κυπριακού Οργανισμού Αγροτικών Πληρωμών καθώς και άλλων συναφών θεμάτων Νόμος του 2015», τα δύο προσχέδια θα σταλούν στο Τμήμα Δημόσιας Διοίκησης και Προσωπικού για απόψεις.

Σύσταση: Επισημάναμε και πάλι ότι θα πρέπει να προωθηθούν οι απαιτούμενες ενέργειες για ρύθμιση των θεμάτων που αφορούν στην αξιολόγηση του προσωπικού και τον τρόπο λειτουργίας του Συμβουλίου Πειθαρχικού Ελέγχου.

Ο Επίτροπος μάς πληροφόρησε ότι συμφωνεί με την εισήγησή μας.

11. Εξαίρεση ποσών από Κοινοτική Χρηματοδότηση.

(α) Προτεινόμενη δημοσιονομική διόρθωση σε σχέση με αδυναμίες στο σύστημα εφαρμογής της πολλαπλής συμμόρφωσης. Η Γενική Διεύθυνση Γεωργίας και Αγροτικής Ανάπτυξης (ΓΔΓΑΑ) της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, διενήργησε έλεγχο τον Απρίλιο του 2015, με στόχο την αξιολόγηση του συστήματος του τομέα της πολλαπλής συμμόρφωσης. Η ΓΔΓΑΑ, με επιστολή της ημερ. 29.6.2015 προς τη Μόνιμη Αντιπροσωπεία της Κύπρου στην ΕΕ, εξέφρασε την άποψη ότι οι αρμόδιες Αρχές δεν έχουν συμμορφωθεί πλήρως με τις απαιτήσεις της σχετικής κοινοτικής νομοθεσίας, αναφέροντας, ως κυριότερες

διαπιστώσεις, ελλείψεις στις οδηγίες που δίνονται στους επιθεωρητές που διενεργούν τους επιτόπιους ελέγχους και την ανεπάρκεια των διενεργηθέντων ελέγχων. Επισημαίνεται ότι, συναφείς διαπιστώσεις και συστάσεις αναφορικά με τη σαφήνεια των καταλόγων ελέγχου και την ποιότητα των διενεργηθέντων ελέγχων για την πολλαπλή συμμόρφωση, περιλήφθηκαν σε παλαιότερες Εκθέσεις της Υπηρεσίας μας. Σημειώνεται επίσης ότι, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, επέβαλε και το 2012 δημοσιονομική διόρθωση ύψους €117.667, λόγω αδυναμιών στην εφαρμογή του συστήματος πολλαπλής συμμόρφωσης από τον ΟΑΠ, αναφορικά με τα έτη υποβολής αιτήσεων 2005-2007.

Η ΓΔΓΑΑ εξετάζει το ενδεχόμενο να προτείνει τον αποκλεισμό, από κοινοτική χρηματοδότηση, ποσοστού 1% του συνόλου των άμεσων ενισχύσεων, των ενισχύσεων αγροτικής ανάπτυξης και των ενισχύσεων για τον οίνο για τα έτη 2013 και 2014. Στην πιο πάνω επιστολή επισημαίνεται επίσης ότι «οι διαπιστωθείσες ελλείψεις θα συνεχίσουν να αποτελούν τη βάση των δημοσιονομικών διορθώσεων που θα επιβληθούν σε σχέση με τις πραγματοποιηθείσες δαπάνες, μέχρις ότου οι διαπιστωθείσες ελλείψεις παύσουν να έχουν αρνητικό αντίκτυπο στη νομιμότητα και την κανονικότητα των δαπανών». Σύμφωνα με υπολογισμούς του ΟΑΠ, το ποσό που αντιστοιχεί στην πιο πάνω διόρθωση ανέρχεται σε περίπου €1,4 εκ., ενώ ήδη τροχοδρομούνται διορθωτικές ενέργειες από τον ΟΑΠ, σε συνεργασία με τις αρμόδιες Αρχές ελέγχου (Τμήμα Γεωργίας, Τμήμα Περιβάλλοντος, Κτηνιατρικές Υπηρεσίες και Υπηρεσία Θήρας και Πανίδας). Το θέμα επιβολής της προτεινόμενης δημοσιονομικής διόρθωσης βρίσκεται σε διαδικασία διαβούλευσης μεταξύ της ΓΔΓΑΑ και του ΟΑΠ.

(β) Προτεινόμενη δημοσιονομική διόρθωση σε σχέση με αδυναμίες στις διαδικασίες διαχείρισης και ελέγχου των μέτρων στήριξης στον τομέα των αιγοπροβάτων. Η ΓΔΓΑΑ διενήργησε, τον Μάιο του 2015, έλεγχο των διαδικασιών διαχείρισης και ελέγχου μέτρων στήριξης στον τομέα των αιγοπροβάτων. Με επιστολή της ημερ. 16.7.2015 προς τη Μόνιμη Αντιπροσωπεία της Κύπρου στην ΕΕ, η ΓΔΓΑΑ εξέφρασε την άποψη ότι οι αρμόδιες Αρχές δεν έχουν συμμορφωθεί πλήρως με τις απαιτήσεις της σχετικής

κοινοτικής νομοθεσίας, αναφέροντας, ως κυριότερες διαπιστώσεις, την απουσία επιτόπιων ελέγχων επιλεξιμότητας, τη δυσλειτουργική βάση δεδομένων και τη διενέργεια εσφαλμένων πληρωμών και υπολογισμών μειώσεων και αποκλεισμών. Επισημαίνεται ότι, η δυσλειτουργικότητα και αναξιοπιστία της βάσης δεδομένων, με όλα τα συνεπαγόμενα προβλήματα, επισημάνθηκε επανειλημμένα σε παλαιότερες Εκθέσεις της Υπηρεσίας μας, τόσο προς τον ΟΑΠ, όσο και προς τις Κτηνιατρικές Υπηρεσίες, χωρίς ωστόσο, να προωθηθούν δραστικά μέτρα για επίλυση του προβλήματος.

Ως αποτέλεσμα των πιο πάνω ευρημάτων, η ΓΔΓΑΑ εξετάζει το ενδεχόμενο να προτείνει τον αποκλεισμό, από κοινοτική χρηματοδότηση, ποσοστού 25% του συνολικού ποσού που παραχωρήθηκε στα πλαίσια της ειδικής στήριξης στον τομέα των αιγοπροβάτων για τα έτη υποβολής αιτήσεων 2014 και 2015. Στην πιο πάνω επιστολή αναφέρεται επίσης ότι «οι διαπιστωθείσες ελλείψεις θα συνεχίσουν να αποτελούν τη βάση των δημοσιονομικών διορθώσεων που θα επιβληθούν σε σχέση με τις πραγματοποιηθείσες δαπάνες, μέχρις ότου οι διαπιστωθείσες ελλείψεις παύσουν να έχουν αρνητικό αντίκτυπο στη νομιμότητα και την κανονικότητα των δαπανών». Σύμφωνα με υπολογισμούς του ΟΑΠ, το ποσό που αντιστοιχεί στην πιο πάνω διόρθωση ανέρχεται σε περίπου €0,7 εκ., ενώ ήδη τροχοδρομούνται διορθωτικές ενέργειες από τον ΟΑΠ, σε συνεργασία με τις Κτηνιατρικές Υπηρεσίες. Το θέμα επιβολής της προτεινόμενης δημοσιονομικής διόρθωσης βρίσκεται σε διαδικασία διαβούλευσης μεταξύ της ΓΔΓΑΑ και του ΟΑΠ.

(γ) Έλεγχος Ευρωπαϊκού Ελεγκτικού Συνεδρίου για τη δήλωση αξιοπιστίας του Επιτρόπου. Τον Νοέμβριο του 2015, το Ευρωπαϊκό Ελεγκτικό Συνέδριο διενήργησε έλεγχο αναφορικά με τη δήλωση αξιοπιστίας για το οικονομικό έτος 2015, στα πλαίσια του οποίου εξετάστηκαν περιπτώσεις δείγματος δικαιούχων του καθεστώτος ενιαίας στρεμματικής ενίσχυσης. Στις 18.4.2016 υποβλήθηκαν οι προκαταρκτικές διαπιστώσεις του ελέγχου, οι οποίες ενδέχεται να υποβληθούν σε περαιτέρω επαληθεύσεις, και αναμένεται η υποβολή της τελικής έκθεσης, με υπαρκτό ενδεχόμενο να προταθούν, από την Επιτροπή, δημοσιονομικές διορθώσεις βάσει των ευρημάτων του ελέγχου.

12. Πληρωμές σε δικαιούχους.

Κατά τη διάρκεια του 2015 διενεργήθηκαν καθαρές πληρωμές (λαμβανομένων υπόψη ανακτηθέντων ποσών) ύψους €84.879.010 (2014: €98.688.337), οι οποίες χρηματοδοτήθηκαν κατά €13.571.066 (16%) από την Κυπριακή Δημοκρατία (2014: €8.727.636 ή 9%) και κατά €71.307.944 (84% από την ΕΕ) (2014: €89.960.701 ή 91%). Η μείωση στο σύνολο των πληρωμών οφείλεται κυρίως στην καθυστέρηση, σε σχέση με τα προηγούμενα έτη, της καταβολής της ενιαίας στρεμματικής ενίσχυσης για το 2015, οι πληρωμές της οποίας άρχισαν το 2016.

13. Καθεστώς Ενιαίας Στρεμματικής Ενίσχυσης (ΚΕΣΕ).

Το ΚΕΣΕ αποτελεί τη συνέχεια του Σχεδίου Ενιαίας Εκταρικής Επιδότησης (ΣΕΕΕ), το οποίο εφαρμοζόταν μέχρι και το 2014. Μέσω του ΚΕΣΕ χορηγείται, στα πλαίσια των άμεσων πληρωμών, η βασική ενίσχυση, η οποία καταβάλλεται ετησίως για κάθε επιλέξιμο δεκάριο που δηλώνεται από τον αιτητή. Οι αιτητές, για να δικαιούνται να υποβάλουν Ενιαία Αίτηση Εκταρικής Επιδότησης στον ΟΑΠ, πρέπει να πληρούν συγκεκριμένα κριτήρια και να τηρούν συγκεκριμένες υποχρεώσεις. Επιπρόσθετα της βασικής ενίσχυσης, κάτω από συγκεκριμένες προϋποθέσεις, χορηγείται, σε δικαιούχους στο πλαίσιο του ΚΕΣΕ, η πράσινη ενίσχυση, που αφορά σε γεωργούς που εφαρμόζουν γεωργικές πρακτικές επωφελείς για το κλίμα και το περιβάλλον, ενίσχυση για γεωργούς νεαρής ηλικίας και η προαιρετική συνδεδεμένη στήριξη, η οποία χορηγείται μόνο σε εκείνους τους τομείς όπου συγκεκριμένα είδη γεωργικής δραστηριότητας ή συγκεκριμένοι γεωργικοί τομείς είναι ιδιαίτερα σημαντικοί για οικονομικούς, κοινωνικούς και/ή περιβαλλοντικούς λόγους και αντιμετωπίζουν συγκεκριμένες δυσκολίες.

Κατά το 2015 καταβλήθηκε, από ευρωπαϊκά κονδύλια, σε δικαιούχους συνολικό ποσό ύψους €31.040.082 και αφορούσε σε πληρωμές για τις αιτήσεις του 2014 (€30.983.137) και προηγούμενα έτη (€56.945). Το σχετικό ποσό που καταβλήθηκε κατά το 2016, μέχρι την ημερομηνία του ελέγχου μας, στις 9.5.2016, και αφορούσε σε αιτήσεις για το 2015, ανήλθε στα €29.240.232. Από έλεγχο στο ΚΕΣΕ για το 2015, διαπιστώθηκαν τα ακόλουθα.

(α) **Περίοδος υποβολής αιτήσεων.** Σύμφωνα με το άρθρο 13 του κατ' εξουσιοδότηση Κανονισμού (ΕΕ) 640/2014, εκτός από τις περιπτώσεις ανωτέρας βίας και τις εξαιρετικές περιστάσεις που αναφέρονται στο άρθρο 4 του Κανονισμού, η υποβολή αίτησης ενίσχυσης ή αίτησης πληρωμής μετά την καταληκτική ημερομηνία, συνεπάγεται μείωση κατά 1% ανά εργάσιμη μέρα των ποσών που θα δικαιούνταν αν η αίτηση είχε υποβληθεί εμπρόθεσμα. Επίσης, εάν η εν λόγω καθυστέρηση είναι μεγαλύτερη των 25 ημερών, η αίτηση θεωρείται ως μη αποδεκτή και δεν χορηγείται ουδεμία ενίσχυση ή στήριξη στον δικαιούχο. Σημειώνεται ότι, σύμφωνα με το άρθρο 12 του υπό αναφορά Κανονισμού, όταν η καταληκτική ημερομηνία συμπίπτει με αργία, Σάββατο ή Κυριακή, τότε θεωρείται ότι η προθεσμία λήγει την πρώτη επόμενη εργάσιμη μέρα, ενώ το ίδιο ισχύει και για την τελευταία πιθανή ημερομηνία εκπρόθεσμης υποβολής.

Σύμφωνα με το άρθρο 13 του εκτελεστικού Κανονισμού (ΕΕ) 809/2014, η καταληκτική ημερομηνία υποβολής της ενιαίας αίτησης δεν πρέπει να είναι μεταγενέστερη της 15^{ης} Μαΐου κάθε έτους. Με ανακοίνωση του ΟΑΠ ημερ. 9.3.2015, ως τελευταία ημερομηνία παραλαβής εμπρόθεσμων αιτήσεων καθορίστηκε η 4.5.2015, συνεπώς και η τελευταία ημερομηνία παραλαβής αιτήσεων με ποινή καθυστερημένης υποβολής (εκπρόθεσμες αιτήσεις) ήταν η 29.5.2015. Όπως πληροφορηθήκαμε κατά τον έλεγχο, η τελευταία ημερομηνία παραλαβής αιτήσεων παρατάθηκε μέχρι και τις 6.5.2015 και η τελευταία ημερομηνία παραλαβής αιτήσεων με ποινή παρατάθηκε μέχρι τις 2.6.2015. Από μελέτη σχετικής αλληλογραφίας, δεν φαίνεται να τεκμηριώνονται οι λόγοι που δόθηκε η πιο πάνω παράταση, ενώ δεν βρέθηκε οποιαδήποτε σχετική ανακοίνωση. Όπως μας αναφέρθηκε, έγινε ενημέρωση, με γραπτά τηλεφωνικά μηνύματα για όσους αιτητές υπήρχαν στοιχεία στο Μητρώο Γεωργικής Γης. Εντός της πιο πάνω παράτασης, παραλήφθηκαν 18 αιτήσεις, οι οποίες θα απορρίπτονταν αν δεν δινόταν η παράταση. Επίσης, θεωρήθηκαν ως εκπρόθεσμες 434 αιτήσεις, ενώ εάν δεν άλλαζαν οι προθεσμίες, οι εκπρόθεσμες αιτήσεις θα ανέρχονταν σε 1.879.

Σύσταση: Οι λόγοι παράτασης της υποβολής αιτήσεων θα πρέπει να τεκμηριώνονται και οι παρατάσεις να ανακοινώνονται, από τον ΟΑΠ, σε όλους τους δικαιούχους.

Ο Επίτροπος μάς πληροφόρησε ότι θα ακολουθηθεί η σύσταση.

(β) Μητρώο Γεωργικής Γης (ΜΓΓ). Σύμφωνα με το «Εγχειρίδιο Εφαρμογής Ενιαίας Αίτησης Εκταρικών Επιδοτήσεων», το ΜΓΓ αποτελεί τη γεωγραφική αποτύπωση του συνόλου των εκτάσεων των εκμεταλλεύσεων των αιτητών. Σκοπός του ΜΓΓ είναι η καταγραφή των εκτάσεων των αιτητών του τρέχοντος έτους πριν την υποβολή της Ενιαίας Αίτησης Εκταρικών Επιδοτήσεων και σύμφωνα με το εγχειρίδιο, η ανανέωση του ΜΓΓ είναι υποχρεωτική, σε ετήσια βάση. Επίσης, μέσω του ηλεκτρονικού συστήματος διαχείρισης του ΜΓΓ, παρέχεται η δυνατότητα πρόσβασης στις δορυφορικές εικόνες των αγροτεμαχίων, καθώς και η εμβαδομέτρηση σκαριφημάτων (περιγραμματοκαλλιεργημένης έκτασης). Για την ενημέρωση/ανανέωση του ΜΓΓ για το 2015 καθορίστηκε η περίοδος από 9.3.2015 – 30.3.2015.

Από έλεγχο σε 22 αιτήσεις διαπιστώθηκε ότι, σε επτά περιπτώσεις δεν έγινε ενημέρωση του ΜΓΓ. Όπως μας αναφέρθηκε κατά τον έλεγχο, η ανανέωση του ΜΓΓ δεν θεωρείται υποχρεωτική από τον Οργανισμό, ενώ η τήρησή του δεν προβλέπεται από οποιονδήποτε εθνικό ή ευρωπαϊκό Κανονισμό.

Σύσταση: Θα πρέπει το λεκτικό του εγχειριδίου εφαρμογής να διασαφηνιστεί ώστε αυτό να συνάδει με την πρακτική που ακολουθείται, ότι δηλαδή η ενημέρωση του ΜΓΓ δεν είναι υποχρεωτική.

Ο Επίτροπος μάς πληροφόρησε ότι στο εγχειρίδιο εφαρμογής για το 2016 το λεκτικό έχει διαμορφωθεί ανάλογα.

(γ) Πολλαπλή διεκδίκηση αγροτεμαχίου. Σύμφωνα με το εγχειρίδιο εφαρμογής, σε περίπτωση δήλωσης ίδιου αγροτεμαχίου από περισσότερους από έναν αιτητές, ο ΟΑΠ έχει το δικαίωμα να απορρίψει την καταβολή επιδότησης για ολόκληρη ή για μέρος της έκτασης του εν λόγω αγροτεμαχίου, εάν δεν υπάρχουν τα απαραίτητα και ικανοποιητικά δικαιολογητικά έγγραφα που να υποδεικνύουν ποιος είναι ο νόμιμος κάτοχος του αγροτεμαχίου κατά την ημερομηνία κατοχής γης. Από έλεγχο δύο περιπτώσεων πολλαπλής διεκδίκησης,

διαπιστώθηκε ότι η μία βρίσκεται ακόμα σε εκκρεμότητα (αρ. τεμαχίου 1000-21/39E1-C-559#2), παρόλο που οι αιτήσεις υποβλήθηκαν τον Απρίλιο του 2015 και το θέμα διευκρινίστηκε, από τους αιτητές, τον Μάρτιο του 2016.

Σύσταση: Οι περιπτώσεις πολλαπλής διεκδίκησης θα πρέπει να διασαφηνίζονται το συντομότερο δυνατό, ώστε οι αιτήσεις να ολοκληρώνονται έγκαιρα και οπωσδήποτε πριν την υποβολή των αιτήσεων επιδότησης για το επόμενο έτος.

Ο Επίτροπος μάς πληροφόρησε ότι οι αιτητές ενημερώνονται για τα διπλοαιτούμενα τεμάχια μέσω της αναλυτικής κατάστασης τεμαχίων και δικαιούνται να υποβάλλουν αίτημα επανεξέτασης και ότι καταβάλλεται κάθε δυνατή προσπάθεια για ταχύτερη διεκπεραίωση των προβλημάτων.

(δ) Ενεργός γεωργός. Σύμφωνα με το άρθρο 9(2) του Κανονισμού (ΕΕ) 1307/2013, δεν χορηγείται άμεση ενίσχυση σε φυσικά ή νομικά πρόσωπα ή ομάδες φυσικών ή νομικών προσώπων που διευθύνουν αερολιμένες, σιδηροδρομικές εταιρείες, δίκτυα ύδρευσης, κτηματομεσιτικές εταιρείες, γήπεδα και υπαίθριους χώρους ψυχαγωγίας. Ωστόσο, πρόσωπο ή ομάδα που εμπίπτει στα πιο πάνω θεωρείται ενεργός γεωργός εάν προσκομίσει εξακριβώσιμα στοιχεία, με τη μορφή που απαιτούν τα κράτη μέλη, τα οποία αποδεικνύουν ότι το ετήσιο ποσό των άμεσων ενισχύσεων είναι τουλάχιστον το 5% των συνολικών εσόδων που αποκτήθηκαν από μη γεωργικές δραστηριότητες κατά το πλέον πρόσφατο οικονομικό έτος για το οποίο υπάρχουν τέτοια στοιχεία, ή ότι οι γεωργικές του/της δραστηριότητες δεν είναι ασήμαντες, ή ότι ο κύριος επιχειρηματικός ή εταιρικός του/της σκοπός συνίσταται στην άσκηση γεωργικής δραστηριότητας. Σημειώνεται ότι τα πιο πάνω δεν ισχύουν για τους γεωργούς οι οποίοι έλαβαν άμεσες ενισχύσεις μη υπερβαίνουσες το ποσό των €5.000.

Ο ΟΑΠ απέστειλε επιστολές, τον Απρίλιο 2015, σε επτά αιτήτριες εταιρείες, αναφέροντας ότι, σύμφωνα με σχετική πληροφόρηση που κατείχε, διαφάνηκε ότι αυτές ασκούσαν μια εκ των δραστηριοτήτων/επιχειρήσεων που αναφέρονται πιο πάνω και ζήτησε όπως, είτε σε περίπτωση που το πιο πάνω δεν ισχύει να προσκομίσουν σχετικά αποδεικτικά στα Επαρχιακά Γραφεία του Οργανισμού, είτε να προσκομίσουν, μέχρι τις 4.5.2015 αποδεικτικά έγγραφα που να

υποστηρίζουν ότι ο κύριος επιχειρηματικός ή εταιρικός σκοπός συνιστά στην άσκηση γεωργικής δραστηριότητας ή ότι τηρείται το υπό αναφορά ποσοστό του 5% σχετικά με τα έσοδα ή ότι οι γεωργικές δραστηριότητές τους δεν είναι ασήμαντες. Από εξέταση των υπό αναφορά περιπτώσεων, προέκυψαν τα ακόλουθα:

- (i) Σε μια περίπτωση (αρ. αίτησης 121969), ο σχετικός φάκελος δεν παρουσιάστηκε για έλεγχο. Όπως πληροφορηθήκαμε, ο εν λόγω αιτητής, κατά τη συμπλήρωση/υποβολή της ηλεκτρονικής του αίτησης, είχε δηλώσει ότι δραστηριοποιείτο σε μια από τις υπό αναφορά δραστηριότητες, αλλά αργότερα φαίνεται ότι αυτός προέβηκε σε τροποποίηση των στοιχείων του στο Σύστημα Ηλεκτρονικής Υποβολής Αιτήσεων (EAS). Τα πιο πάνω ωστόσο δεν καταγράφηκαν στον φάκελο του αρχείου του ΟΑΠ, όπου καταχωρίστηκε η επιστολή που είχε σταλεί στον αιτητή, με αποτέλεσμα το θέμα να παρουσιάζεται ως εκκρεμότητα.

Σύσταση: Σε παρόμοιες περιπτώσεις θα πρέπει τα πιο πάνω γεγονότα να καταγράφονται στον φάκελο του αρχείου, ώστε να υπάρχει επαρκής τεκμηρίωση των λόγων που καταβάλλονται τα ποσά των επιδοτήσεων χωρίς την προσκόμιση των απαιτούμενων στοιχείων από τον αιτητή.

Ο Επίτροπος μάς πληροφόρησε ότι θα ακολουθηθεί η σύσταση.

- (ii) Από έλεγχο στους φακέλους των υπόλοιπων έξι αιτητών, καθώς και στο ηλεκτρονικό σύστημα διαχείρισης των αιτήσεων (AMS), παρατηρήθηκαν τα εξής:
- Στους ατομικούς φακέλους των αιτητών, δεν καταχωρίστηκαν οι αρχικές επιστολές που αποστάληκαν, ούτε και οι σχετικές υπενθυμίσεις ημερ. 27.5.2015. Κατά την καταχώριση εγγράφων στους φακέλους, αυτά δεν αριθμίστηκαν με αύξοντα αριθμό, ούτε και καταγράφηκαν σε φύλλο σημειωμάτων, γεγονός που δυσχεραίνει την αναφορά σε συγκεκριμένη σελίδα και δεν διασφαλίζει τη φύλαξη των εγγράφων στους φακέλους.

Σύσταση: Θα πρέπει να καταχωρίζονται όλα τα σχετικά έγγραφα στους ατομικούς φακέλους. Επίσης, εισηγηθήκαμε όπως όλα τα έγγραφα που περιλαμβάνονται στους εν λόγω φακέλους αριθμούνται με αύξοντα αριθμό και παράλληλα να καταγράφονται σε φύλλο σημειωμάτων.

Ο Επίτροπος μάς πληροφόρησε ότι θα ακολουθηθεί η σύσταση.

- Παρόλο ότι στην επιστολή που απέστειλε ο Οργανισμός στους αιτητές τον Απρίλιο του 2015 αναφερόταν ότι τα αποδεικτικά έγγραφα που ζητούνταν θα έπρεπε να υποβληθούν στον ΟΑΠ το αργότερο μέχρι τις 4.5.2015, μόνο σε μια περίπτωση (αίτηση αρ. 120540) υποβλήθηκαν τα απαιτούμενα στοιχεία εμπρόθεσμα και καταβλήθηκε στον αιτητή ποσό ύψους €84.393. Σε άλλες τέσσερις περιπτώσεις (αιτήσεις αρ. 113275, 112953, 08682 και 02635), τα στοιχεία υποβλήθηκαν εκπρόθεσμα, ωστόσο καταβλήθηκαν στους αιτητές ποσά ύψους €7.331, €10.095, €32.369 και €6.954, αντίστοιχα. Σε μια περίπτωση (αρ. αίτησης 117870), παρόλο που η αιτήτρια εταιρεία δεν προσκόμισε τα απαιτούμενα στοιχεία μέχρι την ημερομηνία του ελέγχου μας, στις 19.4.2016, διαπιστώθηκε ότι ο Οργανισμός δεν είχε ακόμα προβεί στην απόρριψη της αίτησής της.

Σύσταση: Προκειμένου να τηρούνται οι αρχές της ίσης μεταχείρισης και διαφάνειας, θα πρέπει να τηρούνται τα χρονοδιαγράμματα που καθορίζονται. Επίσης, εισηγηθήκαμε όπως η προθεσμία για υποβολή των σχετικών αποδεικτικών εγγράφων καθοριστεί στο «Εγχειρίδιο Εφαρμογής Ενιαίας Αίτησης Εκταρικών Επιδοτήσεων».

Ο Επίτροπος μάς πληροφόρησε ότι θα ακολουθηθεί η σύσταση.

- Ο Οργανισμός ετοίμασε το έντυπο «βεβαίωση λογιστή για συνολικά έσοδα και έσοδα από γεωργικές δραστηριότητες για σκοπούς ελέγχου του Ενεργού Γεωργού (Άρθρο 9(2) του Καν. 1307/2013)», το οποίο οι αιτητές καλούνται να υποβάλλουν ως αποδεικτικό στοιχείο.

Σύσταση: Για καλύτερη παρακολούθηση των στοιχείων που υποβάλλονται, καθώς και επαλήθευση των σχετικών ποσών, όταν αυτό κριθεί αναγκαίο, εισηγηθήκαμε όπως στην περίπτωση νομικών προσώπων, μαζί με το πιο πάνω έντυπο, απαιτείται και η υποβολή των πιο πρόσφατων ελεγμένων οικονομικών καταστάσεων.

Ο Επίτροπος μάς πληροφόρησε ότι θα ακολουθηθεί η σύσταση.

(ε) Διατήρηση αναλογίας μόνιμων βοσκότοπων σε επίπεδο κράτους μέλους. Σύμφωνα με το άρθρο 45 του Κανονισμού (ΕΕ) 1307/2013, τα κράτη μέλη καθορίζουν μόνιμους βοσκότοπους, οι οποίοι είναι ευαίσθητοι από περιβαλλοντική άποψη στις περιφέρειες που καλύπτονται από τις Οδηγίες 92/43/ΕΟΚ ή 2009/147/ΕΚ και οι οποίοι απαιτούν αυστηρή προστασία προκειμένου να επιτευχθούν οι στόχοι των εν λόγω Οδηγιών. Όπως αναφέρεται, οι γεωργοί δεν μετατρέπουν ούτε οργώνουν τους μόνιμους βοσκότοπους που βρίσκονται στις περιοχές που έχουν καθορίσει τα κράτη μέλη. Επίσης, σύμφωνα με το ίδιο άρθρο, τα κράτη μέλη εξασφαλίζουν ότι η αναλογία της γης που αποτελεί μόνιμο βοσκότοπο, προς τη συνολική γεωργική έκταση που δηλώθηκε από τους γεωργούς, δεν μειώνεται κατά ποσοστό μεγαλύτερο του 5% σε σύγκριση με την αναλογία αναφοράς που καθορίζεται από τα κράτη μέλη το 2012, διατηρώντας τη γη που αποτελεί μόνιμο βοσκότοπο. Επιπρόσθετα, όταν αποδεικνύεται ότι η πιο πάνω αναλογία έχει μειωθεί κατά ποσοστό μεγαλύτερο του 5%, το κράτος μέλος επιβάλλει υποχρεώσεις, στο επίπεδο εκμετάλλευσης, για επαναφορά εκτάσεων σε μόνιμους βοσκότοπους, γεωργών που διαθέτουν γη η οποία μετατράπηκε από μόνιμους βοσκότοπους σε γη για άλλες χρήσεις κατά τη διάρκεια της παρελθούσας περιόδου.

Επιπρόσθετα, το πιο πάνω άρθρο, καθορίζει τον τρόπο που τα κράτη μέλη επιλέγουν τους γεωργούς που υπόκεινται στην υποχρέωση εκ νέου μετατροπής, αναφέροντας ότι αυτοί θα πρέπει να ενημερώνονται σχετικά χωρίς καθυστέρηση και οπωσδήποτε πριν από τις 31 Δεκεμβρίου του έτους κατά το οποίο εντοπίστηκε η μείωση πάνω από το όριο του 5%. Η υποχρέωση εκ νέου μετατροπής πρέπει να τηρείται πριν από την ημερομηνία υποβολής της ενιαίας αίτησης για το επόμενο έτος.

Επιπρόσθετα, σύμφωνα με το άρθρο 65(1)(δ) του κατ' εξουσιοδότηση Κανονισμού (ΕΕ) 639/2014, τα κράτη μέλη κοινοποιούν στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή, έως τις 15 Δεκεμβρίου κάθε έτους, την αναλογία αναφοράς και την ετήσια αναλογία μόνιμων βοσκότοπων προς τη συνολική γεωργική έκταση, καθώς και πληροφορίες σχετικά με τις υποχρεώσεις που καθορίστηκαν σε επίπεδο εκμετάλλευσης.

Η υπό αναφορά καταληκτική ημερομηνία της 15^{ης} Δεκεμβρίου για κοινοποίηση στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή δεν τηρήθηκε, καθότι η σχετική ενημέρωση έγινε με καθυστέρηση, στις 29.1.2016.

Ο Επίτροπος μάς πληροφόρησε ότι ο ΟΑΠ θεωρεί ότι η κοινοποίηση έγινε εντός χρονοδιαγράμματος καθότι παραχωρήθηκε από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή χρονικό περιθώριο υποβολής της εν λόγω κοινοποίησης μέχρι 31.1.2016.

Από τα στοιχεία που περιλαμβάνονται στην υπό αναφορά κοινοποίηση προς την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, προκύπτει ότι η αναλογία της γης που αποτελεί μόνιμο βοσκότοπο προς τη συνολική γεωργική έκταση που δηλώθηκε μειώθηκε κατά 15%. Όπως διαπιστώθηκε, οι γεωργοί δεν ενημερώθηκαν σχετικά με την υποχρέωσή τους για εκ νέου μετατροπή γεωργικής γης σε μόνιμο βοσκότοπο, το οποίο φαίνεται να οφείλεται στην καθυστέρηση του Οργανισμού να υπολογίσει το εν λόγω ποσοστό. Ως αποτέλεσμα, δεν έχει τηρηθεί η υποχρέωση εκ νέου μετατροπής πριν από την ημερομηνία υποβολής της ενιαίας αίτησης για το 2016. Όπως πληροφορηθήκαμε, έχουν ξεκινήσει οι ενέργειες για υλοποίηση του πιο πάνω, ώστε η εν λόγω υποχρέωση να τηρηθεί πριν την ημερομηνία υποβολής της ενιαίας αίτησης για το 2017.

Σύσταση: Θα πρέπει να λαμβάνονται όλα τα απαραίτητα μέτρα για έγκαιρη συμμόρφωση με τους ευρωπαϊκούς Κανονισμούς.

Ο Επίτροπος μάς πληροφόρησε ότι, εφ' όσον το ποσοστό μείωσης των εκτάσεων με βοσκοτόπους υπολογίστηκε τον Ιανουάριο 2016, δηλαδή μεταγενέστερα της καταληκτικής ημερομηνίας για ενημέρωση των αιτητών και δυνατότητας μετατροπής των εν λόγω εκτάσεων, οι ενέργειες για σχετική έγκαιρη ενημέρωση των αιτητών και μετατροπή των εν λόγω εκτάσεων έχουν ξεκινήσει πριν την περίοδο υποβολής ενιαίας αίτησης για το έτος 2017.

(στ) Εκχερσώσεις σε χαλίτικες εκτάσεις/περιοχές φυσικής βλάστησης.

Σύμφωνα με τον προηγούμενο Κανονισμό (ΕΚ) 73/2009, ο οποίος καταργήθηκε με τον Κανονισμό (ΕΕ) 1307/2013, ο όρος «επιλέξιμο εκτάριο» σήμαινε οποιαδήποτε γεωργική έκταση της εκμετάλλευσης, η οποία διατηρείτο σε καλή γεωργική κατάσταση στις 30.6.2003, ανεξαρτήτως του εάν κατά τη συγκεκριμένη ημερομηνία χρησιμοποιείτο για παραγωγή ή όχι. Στον νέο Κανονισμό (ΕΕ) 1307/2013, ο περιορισμός της πιο πάνω ημερομηνίας άρθηκε. Ως αποτέλεσμα, σύμφωνα με επιστολές της Υπηρεσίας Θήρας και Πανίδας (ΥΘΠ), ημερ. 21.5.2015 και του Υπουργείου Εσωτερικών ημερ. 26.11.2015, προς τον ΟΑΠ, διαπιστώνονται έντονες εκχερσώσεις μεγάλων εκτάσεων, τόσο ιδιωτικών όσο και χαλίτικων, οι οποίες καλύπτονται από φυσική και άγρια βλάστηση και, σε ορισμένες περιπτώσεις, είναι ενταγμένες στο δίκτυο «Natura 2000», με στόχο να καταστούν επιλέξιμες.

Σε σύσκεψη που πραγματοποιήθηκε, στον ΟΑΠ, στις 17.6.2015, με συμμετοχή εκπροσώπων του Οργανισμού, του Τμήματος Δασών και της ΥΘΠ, αποφασίστηκε όπως η ΥΘΠ εντοπίσει τα γεωγραφικά σημεία των εκχερσώσεων και τα αποστείλει στον ΟΑΠ, με χαρακτηρισμό των περιοχών ως ιδιωτικές, χαλίτικες ή/και «Natura 2000», όπως ο ΟΑΠ εφαρμόσει τη νομοθεσία πολλαπλής συμμόρφωσης σύμφωνα με τα ευρήματα της ΥΘΠ, καθώς και από δικά του ευρήματα βάσει των επιτόπιων ελέγχων που διεξάγει και όπως το Τμήμα Δασών ενημερώνει το Υπουργείο Εσωτερικών και τον ΟΑΠ όταν εντοπίζονται τέτοιου είδους επεμβάσεις. Παρά την πάροδο ενός έτους έκτοτε, μέχρι την ημερομηνία του ελέγχου μας στις 6.5.2016, δεν υπήρχε εξέλιξη επί του θέματος.

Σύσταση: Θα πρέπει να ληφθούν όλα τα μέτρα ώστε να αποτραπούν περαιτέρω εκχερσώσεις σε περιοχές «Natura 2000» και σε χαλίτικη ή δασική γη. Επίσης, ζητήσαμε όπως πληροφορηθούμε κατά πόσο η ΥΘΠ υπέβαλε τα γεωγραφικά σημεία των εκχερσώσεων αυτών, καθώς και εάν το Τμήμα Δασών έχει ενημερώσει τον ΟΑΠ για τυχόν τέτοιου είδους επεμβάσεις.

Ο Επίτροπος μάς πληροφόρησε ότι η ΥΘΠ υπέβαλε τη σχετική πληροφόρηση και ότι, σε τέσσερις περιπτώσεις επιβλήθηκαν ποινές για εκχερσώσεις σε περιοχές ζωνών ειδικής προστασίας ή/και «Natura 2000». Μας πληροφόρησε

επίσης ότι, για καταπολέμηση του φαινομένου αυτού δεν αρκεί μόνο η συνδρομή του ΟΑΠ αλλά απαιτείται η συνεισφορά και των άλλων κρατικών Υπηρεσιών, που έχουν την ευθύνη εφαρμογής της σχετικής εθνικής νομοθεσίας.

(ζ) Επιτόπιοι έλεγχοι. Σύμφωνα με το άρθρο 58 του Κανονισμού (ΕΕ) 1306/2013, τα κράτη μέλη εφαρμόζουν αποτελεσματικά συστήματα διαχείρισης και ελέγχου ώστε να διασφαλίζεται η συμμόρφωση με τη νομοθεσία που διέπει τα καθεστώτα στήριξης της ΕΕ, με σκοπό την ελαχιστοποίηση του κινδύνου πρόκλησης οικονομικής ζημιάς στην ΕΕ. Το πιο πάνω σύστημα περιλαμβάνει, μεταξύ άλλων, επιτόπιους ελέγχους, για τους οποίους προβλέπεται ότι, τα κράτη μέλη εξασφαλίζουν ένα ελάχιστο επίπεδο επιτόπιων ελέγχων που απαιτείται για την αποτελεσματική διαχείριση των κινδύνων, το οποίο αυξάνουν όταν απαιτείται, ενώ μπορούν να το μειώνουν όταν τα συστήματα διαχείρισης και ελέγχου λειτουργούν σωστά και τα ποσοστά σφάλματος παραμένουν σε ανεκτό επίπεδο (άρθρο 59).

Με βάση στοιχεία του Οργανισμού, κατά το 2015 διενεργήθηκαν επιτόπιοι έλεγχοι σε συνολικό αριθμό 2.113 αιτήσεων (2014: 2.685) του καθεστώτος ενιαίας στρεμματικής ενίσχυσης (44 με φυσικό επιτόπιο έλεγχο και 2.069 με τη μέθοδο της τηλεπισκόπησης) ή ποσοστό 6,5% του συνόλου των 32.643 αιτήσεων που υποβλήθηκαν για εκταρική επιδότηση. Σύμφωνα με τα προκαταρκτικά αποτελέσματα των ελέγχων αυτών, σε 545 περιπτώσεις (2014: 400) ή ποσοστό 25,8% (2014: 14,9%) παρουσιάστηκαν αποκλίσεις μεταξύ της πραγματικής και δηλωθείσας έκτασης, δηλαδή το ποσοστό σημείωσε σημαντική αύξηση σε σύγκριση με το προηγούμενο έτος. Το ποσοστό της μη ευρεθείσας έκτασης, κατά τους επιτόπιους ελέγχους, με βάση την αιτηθείσα έκταση του δείγματος, σημείωσε επίσης αύξηση και ανήλθε σε 3,9%, σε σύγκριση με 1,9% το 2014.

Η διαδικασία επεξεργασίας των αποτελεσμάτων των επιτόπιων ελέγχων αναμένεται να ολοκληρωθεί και τα αποτελέσματα να κοινοποιηθούν στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή, σύμφωνα με τις πρόνοιες του άρθρου 9 του Κανονισμού (ΕΕ) 809/2014, μέχρι τις 15.7.2016.

Συναφώς αναφέρεται ότι, σε αντίθεση με προηγούμενα χρόνια, στα πλαίσια του προγραμματισμού για τους επιτόπιους ελέγχους του 2015, δεν ετοιμάστηκε έγγραφο στρατηγικού σχεδιασμού, όπου να αναφέρονται η κατανομή του δείγματος ανά επαρχία, υπολογισμοί των απαιτούμενων ανθρωποημερών, ο προγραμματισμός και οι σχετικοί κίνδυνοι.

Σύσταση: Ενόψει της σημαντικής αύξησης των περιπτώσεων αποκλίσεων που εντοπίστηκαν κατά τους φυσικούς επιτόπιους και τηλεσκοπικούς ελέγχους από το 14,9% στο 25,8%, καθώς και της μη ευρεθείσας έκτασης από 1,9% σε 3,9%, θεωρούμε ότι το δείγμα επιτόπιων ελέγχων θα έπρεπε να είχε αυξηθεί. Επισημάναμε ότι, σύμφωνα με το άρθρο 35 του Κανονισμού (ΕΕ) 809/2014, όταν από τους επιτόπιους ελέγχους αποκαλύπτονται σημαντικές περιπτώσεις μη συμμόρφωσης στο πλαίσιο ενός δεδομένου καθεστώτος ενισχύσεων ή μέτρου στήριξης ή σε μια περιφέρεια ή τμήμα μιας περιφέρειας, η αρμόδια Αρχή αυξάνει σε δέοντα βαθμό το ποσοστό των δικαιούχων που πρέπει να υποβληθούν σε επιτόπιο έλεγχο το επόμενο έτος. Το πιο πάνω θα πρέπει να ληφθεί υπόψη κατά τον καθορισμό του δείγματος των αιτήσεων του 2016. Επίσης, για καλύτερο προγραμματισμό και παρακολούθηση των ελέγχων αυτών, θα πρέπει να ετοιμάζεται έγγραφο στρατηγικού προγραμματισμού.

Ο Επίτροπος μάς πληροφόρησε ότι, για τον καθορισμό του δείγματος της εκάστοτε χρονιάς, λαμβάνονται υπόψη οι αποκλίσεις του προηγούμενου έτους και, όσον αφορά στην εξαγωγή του δείγματος για το 2016, έχουν ληφθεί υπόψη οι αποκλίσεις από τα προκαταρκτικά αποτελέσματα του 2015 και ενδεχομένως το τελικό ποσοστό του δείγματος να διαφοροποιηθεί μετά τα τελικά αποτελέσματα των αποκλίσεων. Μας πληροφόρησε επίσης ότι, όσον αφορά στο ΚΕΣΕ, λήφθηκαν υπόψη οι αποκλίσεις του 2014 και προσαρμόστηκε ανάλογα το ποσοστό δείγματος, ενώ, όσο αφορά στα υπόλοιπα Μέτρα, ήταν η πρώτη χρονιά εφαρμογής τους.

14. Εκταρική επιδότηση για κρατικά τεμάχια που καλλιεργούνται από ιδιώτες χωρίς συμφωνία μίσθωσης.

(α) Από διασταυρούμενο έλεγχο που διενεργήσαμε μεταξύ της βάσης δεδομένων των κρατικών τεμαχίων του Τμήματος Κτηματολογίου και

Χωρομετρίας (ΤΚΧ) και της βάσης δεδομένων των αιτούμενων τεμαχίων για σκοπούς καταβολής εκταρικής επιδότησης από τον ΟΑΠ για το έτος 2015, εντοπίστηκαν πέραν των 1.500 τεμαχίων, συνολικής αιτούμενης έκτασης περίπου 10.300 δεκαρίων και μέγιστης επιλέξιμης έκτασης περίπου 10.400 δεκαρίων, περιλαμβάνονται σε συνολικά 793 αιτήσεις που υποβλήθηκαν για εκταρικές επιδοτήσεις. Επισημαίνεται ότι, κατά τον πιο πάνω έλεγχο, δεν κατέστη δυνατή η αντιπαραβολή 6.971 αγροτεμαχίων, στα οποία ο ΟΑΠ ανέθεσε εικονικούς αριθμούς ταυτότητας, για σκοπούς διαχωρισμού μεγάλων εκτάσεων στο Σύστημα Γεωγραφικής Πληροφόρησης που τηρεί, χωρίς να υπάρχει διαθέσιμη πληροφόρηση για τον κτηματολογικό αριθμό τεμαχίου, με αποτέλεσμα να μην ήταν δυνατή η ταύτιση των αριθμών τεμαχίου με τη βάση δεδομένων του ΤΚΧ. Από τα 6.971 τεμάχια, 3.312 εντοπίστηκαν στο παρελθόν από τον ΟΑΠ ως τεμάχια κρατικής γης.

Από περαιτέρω διερεύνηση του θέματος με το ΤΚΧ προκύπτει ότι, από τα περίπου 1.500 τεμάχια που εντοπίσαμε, μόνο τα 173 καλύπτονται από συνολικά 266 συμβάσεις μίσθωσης ή άδειες χρήσης, 226 και 12 από τις οποίες αφορούν σε γεωργικούς και σε κτηνοτροφικούς σκοπούς, αντίστοιχα. Οι υπόλοιπες 28 περιπτώσεις αφορούν σε συμβάσεις χρήσης γης για βιομηχανικούς, κοινοτικούς ή άλλους σκοπούς. Συναφώς αναφέρεται ότι, από τα στοιχεία του ΤΚΧ, προκύπτει ότι δύο από τις 266 συμβάσεις μίσθωσης, για τις οποίες δεν παρεχόταν δυνατότητα ανανέωσης, έληξαν τον Μάιο του 2011 και Οκτώβριο του 2013. Επιπλέον, από τις 266 περιπτώσεις συμβάσεων μίσθωσης/άδειων χρήσης, μόνο στις 57 ο αιτητής εκταρικής επιδότησης ταυτίζεται με τον εγγεγραμμένο μισθωτή του τεμαχίου, ενώ σε άλλες 47 περιπτώσεις ο αιτητής φαίνεται, εκ πρώτης όψεως, να είναι πρόσωπο συνδεδεμένο με τον μισθωτή.

Από τα 1.500 τεμάχια κρατικής γης που εντοπίστηκαν, το σύνολο των τεμαχίων περισσότερα από 1.300 τεμάχια, που αφορούν σε συνολική αιτούμενη έκταση περίπου 7.900 δεκαρίων, μέγιστης επιλέξιμης έκτασης περίπου 8.000 δεκαρίων, δεν καλύπτονται από σύμβαση μίσθωσης. και αφορά. Λαμβάνοντας υπόψη ότι, για το 2015, η επιδότηση ΚΕΣΕ και η πράσινη ενίσχυση ανά δεκάριο ανέρχεται

σε περίπου €34, τότε το συνολικό ετήσιο όφελος που αποκόμισαν οι αιτητές από την εκταρική επιδότηση και μόνο των τεμαχίων αυτών, ξεπερνά τις €272.000.

Οι περιπτώσεις των δέκα αιτήσεων με τη μεγαλύτερη έκταση κρατικών τεμαχίων τα οποία δεν καλύπτονται από σύμβαση μίσθωσης, που προέκυψαν από τα τεμάχια που εντοπίσαμε, συνοψίζονται στον πίνακα που ακολουθεί:

α/α	Αρ. αίτησης	Αρ. χαλίτικων τεμαχίων χωρίς σύμβαση μίσθωσης	Εγκριθείσα έκταση χαλίτικων τεμαχίων ΚΕΣΕ (δεκάρια)	Επιδότηση ΚΕΣΕ	Επιδότηση Καθεστώτος Πράσινης Ενίσχυσης	Σύνολο άμεσων ενισχύσεων¹
				€	€	€
1	112097	54	182,9	4.249,50	2.085,61	6.335,11
2	06065	14	118,7	2.757,88	1.353,54	4.111,42
3	124461	9	101,4	2.355,93	1.156,26	3.512,19
4	03940	20	101,3	2.353,60	1.155,12	3.508,72
5	37980	1	98,0	2.276,93	1.117,49	3.394,42
6	116907	14	91,5	2.125,91	1.043,37	3.169,28
7	122381	6	86,0	1.998,12	980,66	2.978,78
8	03831	7	85,1	1.977,21	970,40	2.947,61
9	124887	2	85,0	1.974,89	969,26	2.944,15
10	116986	10	78,3	1.819,22	892,85	2.712,07

Επισημαίνεται ότι, ο αιτητής με α/α 1 είναι ο νόμιμος εκπρόσωπος νομικού προσώπου, του οποίου η αίτηση επίσης παρουσιάζεται στον πιο πάνω πίνακα, με α/α 6.

Οι πιο πάνω αιτήσεις επωφελούνται επιπλέον επιδότησης για τα συγκεκριμένα τεμάχια, στα πλαίσια συμμετοχής τους στο Μέτρο 13 του Προγράμματος Αγροτικής Ανάπτυξης (ΠΑΑ) 2014-2020 για τη στήριξη περιοχών με φυσικά ή άλλα μειονεκτήματα, στον βαθμό που τα χαλίτικα τεμάχια εμπίπτουν στις περιοχές που καθορίζονται στο ΠΑΑ 2014-2020. Η επιδότηση αυτή ανέρχεται σε €7 ή €10/δεκάριο, αναλόγως της περιοχής όπου βρίσκονται τα τεμάχια και του συνόλου της επιλέξιμης έκτασης εντός αυτών των περιοχών. Επομένως, το σύνολο των ενισχύσεων βάσει της έκτασης που καταβλήθηκαν για τα τεμάχια

¹ Χωρίς να λαμβάνονται υπόψη τυχόν ποινές που προκύπτουν βάσει των όρων των Μέτρων/Καθεστώτων της ενιαίας αίτησης εκταρικών επιδοτήσεων και επιβάλλονται στο σύνολο της αίτησης.

κρατικής γης που δεν καλύπτονται από σύμβαση μίσθωσης στις πιο πάνω αιτήσεις έχει ως ακολούθως:

α/α	Αρ. αίτησης	Άμεσες ενισχύσεις	Μέτρο 13	Σύνολο ²
			ΠΑΑ 2014-2020	
		€	€	€
1	112097	6.335,11	1.280,30	7.615,41
2	06065	4.111,42	830,90	4.942,32
3	124461	3.512,19	709,80	4.221,99
4	03940	3.508,72	674,80	4.183,52
5	37980	3.394,42	686,00	4.080,42
6	116907	3.169,28	640,50	3.809,78
7	122381	2.978,78	602,00	3.580,78
8	03831	2.947,61	595,70	3.543,31
9	124887	2.944,15	595,00	3.539,15
10	116986	2.712,07	548,10	3.260,17

Με εξαίρεση τις περιπτώσεις με α/α 5-7, οι πιο πάνω αιτήσεις περιλαμβάνουν επίσης τεμάχια κρατικής γης τα οποία αποτελούν μεν αντικείμενο σύμβασης μίσθωσης, ωστόσο αφορούν μίσθωση γης για βιομηχανικούς σκοπούς ή/και πρόκειται για τεμάχια για τα οποία ο μισθωτής δεν ταυτίζεται με τον αιτητή εκταρικών επιδοτήσεων.

Παρόμοιο θέμα με τη μη εξουσιοδοτημένη αξιοποίηση, για γεωργικούς σκοπούς, τεμαχίων και διεκδίκηση εκταρικών επιδοτήσεων για τις εκτάσεις αυτές φαίνεται να υφίσταται και στην περίπτωση γης τουρκοκυπριακής (Τ/Κ) ιδιοκτησίας, η οποία θα αποτελέσει αντικείμενο μελλοντικού ελέγχου μας.

(β) Σε σύσκεψη που πραγματοποιήθηκε στις 21.4.2015 μεταξύ του Υπουργού Εσωτερικών, του Επιτρόπου Αγροτικών Πληρωμών και του ΤΚΧ, συζητήθηκε το θέμα της υποβολής αιτήσεων για καταβολή εκταρικής επιδότησης για κρατική ή Τ/Κ γη που καλλιεργείται από γεωργούς. Αναγνωρίζοντας μεν τα πρακτικά προβλήματα που δυνατό να προκληθούν, με πιθανό επακόλουθο καθυστερήσεις και την μη έγκαιρη απορρόφηση των σχετικών κοινοτικών κονδυλίων, ο Υπουργός Εσωτερικών εξέφρασε την άποψη ότι, η προσκόμιση στον ΟΑΠ, από

² Χωρίς να λαμβάνονται υπόψη τυχόν ποινές που προκύπτουν βάσει των όρων των Μέτρων/Καθεστώτων της ενιαίας αίτησης εκταρικών επιδοτήσεων και επιβάλλονται στο σύνολο της αίτησης.

τους αιτητές εκταρικής επιδότησης, συμβάσεων μίσθωσης για κρατικά και Τ/Κ τεμάχια που καλλιεργούν είναι απαραίτητη, για πάταξη της παρανομίας που παρατηρείται και την είσπραξη των νενομισμένων ενοικίων από το Κράτος και έδωσε οδηγίες όπως αποκοπεί, από την επιδότηση για το 2015, ποσοστό το οποίο θα καθοριζόταν μετά από σχετική διαβούλευση. Εν όψει των πιο πάνω, ο Οργανισμός ζήτησε νομική γνωμάτευση, για τη δυνατότητα αποκοπής, από τις εκταρικές επιδοτήσεις, ποσών έναντι ενοικίου για τη χρήση κρατικής ή Τ/Κ γης και η σχετική απάντηση των νομικών συμβούλων αναφέρει ότι ο Οργανισμός θα πρέπει να απαιτεί στοιχεία αναφορικά με τη σύμβαση μίσθωσης ή/και την προσκόμιση της σύμβασης μίσθωσης, ενώ, σε περίπτωση που κριθεί σκόπιμη τέτοια αποκοπή, θα πρέπει να λαμβάνεται σχετική εξουσιοδότηση από τον ίδιο τον αιτητή.

Το Υπουργείο Εσωτερικών, με επιστολή του ημερ. 12.11.2015 προς τον ΟΑΠ, ζήτησε όπως αιτήσεις από καλλιεργητές Τ/Κ γης για εκταρική επιδότηση γίνονται δεκτές μόνο στις περιπτώσεις όπου συνοδεύονται με σύμβαση μίσθωσης/άδεια χρήσης της Τ/Κ γης για την οποία υποβάλλουν την αίτηση. Επιπλέον, με επιστολή του ημερ. 26.11.2015, το Υπουργείο Εσωτερικών επισημαίνει ότι διαπιστώνονται έντονες και εκτεταμένες εκχερσώσεις μεγάλης κλίμακας σε χαλίτικες εκτάσεις, ορισμένες από τις οποίες αποτελούν και περιοχές περιβαλλοντικής προστασίας, με σκοπό την εξασφάλιση επιδοτήσεων από τον ΟΑΠ. Για τον λόγο αυτό, το Υπουργείο Εσωτερικών ζήτησε όπως οι επιδοτήσεις σε χαλίτικες/κρατικές εκτάσεις παραχωρούνται μόνο στις περιπτώσεις όπου ο αιτητής τεκμηριωμένα εκμισθώνει νόμιμα την έκταση για σκοπούς καλλιέργειας.

Σε σύσκεψη μεταξύ του Υπουργού Εσωτερικών, του Επιτρόπου Αγροτικών Πληρωμών, του ΤΚΧ και της Υπηρεσίας Τ/Κ Περιουσιών στις 7.12.2015, συμφωνήθηκε από τον Υπουργό Εσωτερικών και τον Επίτροπο όπως εκδοθεί, από τον ΟΑΠ, ανακοίνωση με την οποία να ενημερωθούν οι γεωργοί για την αναγκαιότητα ύπαρξης σύμβασης μίσθωσης των πιο πάνω εκτάσεων για σκοπούς καταβολής εκταρικής επιδότησης για το 2016. Η σχετική ανακοίνωση εκδόθηκε από τον ΟΑΠ στις 8.12.2015.

Ακολούθησαν διαβουλεύσεις του ΟΑΠ με εκπροσώπους των Αγροτικών Οργανώσεων σχετικά με την πρακτική εφαρμογή των εξαγγελθεισών διαδικασιών, ενώ έχει συσταθεί ομάδα εργασίας ΟΑΠ-ΤΚΧ, με στόχο τον εντοπισμό των κρατικών και Τ/Κ τεμαχίων που εμπίπτουν στη δικαιοδοσία του Διαχειριστή Τ/Κ Περιουσιών στο Γεωγραφικό Σύστημα του ΟΑΠ. Όπως πληροφορηθήκαμε, οι εργασίες της ομάδας περιλαμβάνουν την αντιπαραβολή πληροφοριών των δύο φορέων με τη χρήση γεωγραφικών εργαλείων, η οποία θα επιτρέψει τον εντοπισμό τεμαχίων κρατικής γης που τυγχάνουν εκμετάλλευσης χωρίς νόμιμη μίσθωση, ακόμη και στις περιπτώσεις περιοχών με εικονικούς αριθμούς τεμαχίου στη βάση δεδομένων του ΟΑΠ. Πληροφορηθήκαμε επίσης ότι, σε συνάντηση που διεξήχθη στις 4.4.2016 με τους εμπλεκόμενους φορείς, αποφασίστηκε όπως δοθεί παράταση ενός έτους για την εφαρμογή της διαδικασίας προσκόμισης συμβάσεων μίσθωσης για τα υπό αναφορά τεμάχια.

Σύσταση: Εκφράσαμε την άποψη ότι η διευθέτηση του ζητήματος θα πρέπει να προωθηθεί άμεσα με συνεργασία του Οργανισμού με το Υπουργείο Εσωτερικών, με στόχο την πάταξη της μη αδειοδοτημένης εκμετάλλευσης κρατικής γης, καθώς και για σκοπούς αποθάρρυνσης της παρατηρούμενης εκχέρσωσης κρατικής και δασικής γης, που σε ορισμένες, μάλιστα, περιπτώσεις, έχει ενταχθεί στο δίκτυο «Natura 2000». Για τον σκοπό αυτό εισηγηθήκαμε όπως αξιοποιηθούν τα ευρήματα του ελέγχου μας, τα οποία υποβλήθηκαν και στο ΤΚΧ. Επίσης, θα πρέπει να εξεταστεί αν για τα 3.312 τεμάχια, που εντοπίστηκαν στο παρελθόν από τον ΟΑΠ ως τεμάχια κρατικής γης, έχει υπογραφεί σύμβαση μίσθωσης.

Ο Επίτροπος μάζ πληροφορήσε ότι βρίσκεται σε εξέλιξη συνεργασία μεταξύ ΟΑΠ και Υπουργείου Εσωτερικών για διευθέτηση του θέματος, ενώ έχει καθοριστεί σχετικό χρονοδιάγραμμα εργασιών.

15. Πρόγραμμα Αγροτικής Ανάπτυξης 2007-2013.

(α) **Πληρωμές και εκταμίευση κονδυλίων.** Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, με απόφασή της ημερ. 23.11.2007, η οποία τροποποιήθηκε στα πλαίσια του Σχεδίου Οικονομικής Ανασυγκρότησης στις 15.12.2009, ενέκρινε το ΠΑΑ για την περίοδο από 1.1.2007 έως 31.12.2013, με σύνολο δαπανών εφαρμογής του ύψους €329,1 εκ., πλέον εγκεκριμένες κρατικές ενισχύσεις ύψους €55,3 εκ., δηλαδή σύνολο €384,4 εκ.

Η μέγιστη συνεισφορά του Ευρωπαϊκού Γεωργικού Ταμείου Αγροτικής Ανάπτυξης (ΕΓΤΑΑ) καθορίστηκε στα €164,5 εκ. Σύμφωνα με το άρθρο 136(1) του Κανονισμού (ΕΕ) 1303/2013, η Επιτροπή αποδεσμεύει αυτομάτως κάθε τμήμα των υποχρεώσεων του προϋπολογισμού του ΠΑΑ 2007-2013, το οποίο δεν χρησιμοποιήθηκε για την καταβολή πληρωμών έως τις 31 Δεκεμβρίου του δεύτερου έτους μετά το έτος της ανάληψης υποχρεώσεων του προϋπολογισμού δυνάμει του Προγράμματος (κανόνας v+2). Συνεπώς, η τελευταία ημερομηνία πληρωμής δαπανών, στα πλαίσια του ΠΑΑ 2007-2013, ήταν η 31.12.2015. Σημειώνεται ότι, η κοινοτική χρηματοδότηση καταβάλλεται από την προκαταβολή που έχει παραχωρηθεί στον Οργανισμό για τον σκοπό αυτό από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, νοουμένου ότι θα καταβληθεί παράλληλα και η αντίστοιχη εθνική συνεισφορά.

Ενόψει της ενδεχόμενης απώλειας κοινοτικής χρηματοδότησης, λόγω των περιορισμένων οικονομικών δυνατοτήτων του κρατικού Προϋπολογισμού, η Κύπρος διαβίβασε, στις 14.5.2013, αίτηση για αναθεώρηση του ΠΑΑ με αύξηση του ποσοστού κοινοτικής συνεισφοράς, για συγκεκριμένα μέτρα του Προγράμματος, από 50% στο 85%, χωρίς μεταβολή του συνολικού ποσού της κοινοτικής συνεισφοράς, αλλά με επακόλουθη μείωση στο σύνολο του προϋπολογισμού του Προγράμματος, από €329,1 εκ. σε €282,9 εκ.

Σύμφωνα με στοιχεία του Οργανισμού, το σύνολο των πληρωμών που διενεργήθηκαν μέχρι τις 31.12.2015, τελευταία μέρα πληρωμών στα πλαίσια του Προγράμματος, ανήλθαν σε €282.726.229 (€43.209.735 κατά το 2015), από τα οποία ποσό ύψους €165.342.267 (€29.469.884 για το 2015) αφορούσε σε συνεισφορά του ΕΓΤΑΑ. Επισημαίνεται ότι, η μικρή υπέρβαση του αρχικά εγκριθέντος προϋπολογισμού της κοινοτικής συμμετοχής καταβλήθηκε, βάσει των διατάξεων του άρθρου 35(3) του Κανονισμού (ΕΕ) 1306/2013, από τόκους επί της προχρηματοδότησης του Προγράμματος από την ΕΕ. Συνεπώς, επιτεύχθηκε πλήρης εκταμίευση των διαθέσιμων ευρωπαϊκών κονδυλίων για όλη τη διάρκεια του Προγράμματος.

(β) Μεταφερόμενες πιστώσεις στο ΠΑΑ 2014-2020. Ποσό ύψους €12 εκ., το οποίο αφορά σε υποχρεώσεις που δημιουργήθηκαν κατά τις προηγούμενες προγραμματικές περιόδους, θα μεταφερθεί και θα καταβληθεί από το ΠΑΑ 2014-2020. Το ποσό αυτό αντιστοιχεί στο 10% της ευρωπαϊκής συμμετοχής στο ΠΑΑ 2014-2020. Οι υπό αναφορά

υποχρεώσεις προέκυψαν, κυρίως, από τη μη ολοκλήρωση έργων τα οποία εγκρίθηκαν, με καθυστέρηση, για χρηματοδότηση μέσω του Άξονα 3, το 2014 (€3 εκ.) και από τη μη έγκαιρη υλοποίηση των επιχορηγούμενων επενδύσεων, στα πλαίσια του Καθεστώτος 1.5.1, με αποτέλεσμα οι αρμόδιες Αρχές να μην μπορέσουν να ολοκληρώσουν τη διαδικασία που απαιτείται για την καταβολή των ενισχύσεων (€3 εκ.). Σημειώνεται ότι, η καθυστέρηση στην έγκριση των αιτήσεων του Άξονα 3 οφειλόταν, κυρίως, στη δυσκολία εξεύρεσης των απαραίτητων πιστώσεων από το Κράτος, για την καταβολή της εθνικής συμμετοχής, λόγω της οικονομικής κρίσης. Αναφέρεται επίσης ότι, ποσό ύψους €5,3 εκ. αφορά σε ανειλημμένη υποχρέωση του κράτους για καταβολή συνταξιοδοτικών ωφελημάτων σε γεωργούς, για περίοδο μέχρι 15 ετών από τη μέρα ένταξής τους στο σχετικό Μέτρο.

16. Καθεστώς 1.5.1 «Επενδύσεις στις γεωργικές και κτηνοτροφικές εκμεταλλεύσεις».

Το Καθεστώς 1.5.1 αποσκοπεί στον εκσυγχρονισμό και στην αναδιάρθρωση των γεωργοκτηνοτροφικών εκμεταλλεύσεων καθώς και στην εφαρμογή πρακτικών φιλικών προς το περιβάλλον, μέσω της τεχνολογικής αναβάθμισης. Κατά τη διάρκεια του 2015 διενεργήθηκαν, στα πλαίσια του πιο πάνω Καθεστώτος, πληρωμές ύψους €14.458.119 σε 332 αιτητές, οι οποίες συγχρηματοδοτήθηκαν κατά 50% από το ΕΓΤΑΑ. Το Τμήμα Γεωργίας ενεργεί ως ανάδοχος για την εφαρμογή του Καθεστώτος, ενώ η τελική έγκριση για τη διενέργεια της πληρωμής δίδεται από τον ΟΑΠ. Από δειγματοληπτικό έλεγχο που διενεργήθηκε σε 11 αιτήσεις της δεύτερης και τρίτης προκήρυξης του Καθεστώτος, η επιδότηση των οποίων ανέρχεται στο 8,1% των συνολικών πληρωμών, διαπιστώσαμε τα ακόλουθα:

(α) Τήρηση φακέλου αίτησης.

- (i) Στους φακέλους των αιτήσεων δεν αριθμούνται όλα τα έντυπα και οι σελίδες τους, ενώ η καταχώριση των εγγράφων δεν γίνεται βάσει της σειράς αρίθμησής τους, με κίνδυνο απώλειας εγγράφων (π.χ. αιτήσεις ΛΑ/11/1.5.1/Β/66, ΠΑ/11/1.5.1/Β/29).

- (ii) Δεν γίνονται διασταυρούμενες αναφορές στα καταχωρισμένα έγγραφα, με αποτέλεσμα να δυσχεραίνεται ο έλεγχος ορθότητας των διαδικασιών (π.χ. υποβολή απαιτούμενων παραστατικών, αναγραφή αριθμού αναφοράς μηχανημάτων στα σχετικά τιμολόγια κ.λπ.).
- (iii) Σε φάκελο συγκεκριμένης αίτησης (ΛΑ/14/1.5.1/B2/8) η έκθεση επιτόπιου ελέγχου ημερ. 22.2.2016, δεν είχε καταχωριστεί μέχρι την ημερ. του ελέγχου τον Απρίλιο του ίδιου έτους. Η έκθεση και τα σχετικά έγγραφα βρίσκονταν σε διάφανο φάκελο δεμένο με τον φάκελο άλλης αίτησης (ΣΑ/14/1.5.1/B1/10), με κίνδυνο απώλειάς τους, με αποτέλεσμα ο φάκελος της αίτησης να μην είναι πλήρως ενημερωμένος.

Σύσταση: Εισηγηθήκαμε όπως τα σχετικά έγγραφα καταχωρίζονται εγκαίρως στους φακέλους των αιτήσεων, αριθμούνται όλες οι σελίδες τους, η καταχώρισή τους διενεργείται χρονολογικά και γίνονται διασταυρούμενες αναφορές σε αυτά, όπου ενδείκνυται.

Ο Επίτροπος μάς πληροφόρησε ότι για την υλοποίηση της σύστασής μας προκύπτουν πρακτικά προβλήματα, λόγω της καταχώρισης εντύπων σε διάφορα στάδια αξιολόγησης των αιτήσεων και κατά σειρά συνάφειας. Αναφορικά με το σημείο (α)(iii), ο Επίτροπος επισήμανε ότι ο επιτόπιος έλεγχος αφορούσε σε επαναληπτικό έλεγχο για επιβεβαίωση τοποθέτησης των επιδοτούμενων Βελτιωμένων Συστημάτων Άρδευσης μετά την εγκατάσταση της φυτείας, έλεγχος του οποίου τα σχετικά έντυπα δεν καταχωρίζονται στον φάκελο της αίτησης. Τέλος, ανέφερε ότι θα δοθούν οδηγίες για προσεκτική καταχώριση εντύπων στους φακέλους αιτήσεων, με σκοπό την εφαρμογή των συστάσεών μας, όπου ενδείκνυται.

Η Υπηρεσία μας διατηρεί την αρχική της θέση αναφορικά με την καταχώριση όλων των σχετικών εγγράφων, συμπεριλαμβανομένων των εντύπων επαναληπτικού ελέγχου, με χρονολογική σειρά και την καταγραφή διασταυρούμενων αναφορών σε αυτά.

(β) Πληρότητα αιτήσεων και τροποποιήσεις σε υποβληθείσες αιτήσεις.

Σύμφωνα με τους όρους του Καθεστώτος, οποιαδήποτε αλλαγή ή τροποποίηση στις αιτούμενες δράσεις ή και στα αιτούμενα πόσα δεν επιτρέπεται μετά τη λήξη της προθεσμίας υποβολής αιτήσεων. Στις αιτήσεις που εξετάστηκαν εντοπίστηκαν τροποποιήσεις οι οποίες σε αρκετές περιπτώσεις δεν φέρουν μονογραφή του αιτητή (π.χ. αιτήσεις ΑΜ/11/1.5.1/Β/15, ΠΑ/11/1.5.1/Β/23, ΠΑ/11/1.5.1/Β/29) ενώ σε καμία περίπτωση δεν αναγράφεται η ημερομηνία της τροποποίησης, έτσι ώστε να μπορεί να διαπιστωθεί η τήρηση του πιο πάνω όρου.

Επίσης, εντοπίστηκε μεμονωμένη περίπτωση αίτησης (ΛΑ/14/1.5.1/Β1/22) από την οποία είχε αφαιρεθεί μια σελίδα, ενώ η σελίδα που περιλαμβάνει τα στοιχεία της αιτήτριας ήταν αποκολλημένη από την αίτηση. Επιπλέον, οι σελίδες της αίτησης ΣΑ/11/1.5.1/Β/28 έχουν καταχωριστεί χωρίς να έχουν δεθεί ούτε αριθμηθεί. Η μονογραφή στο κάτω μέρος των σελίδων διαφέρει σε γραφικό χαρακτήρα και μελάνι από σελίδα σε σελίδα, ενώ μόνο ένα φύλλο έχει συμπληρωθεί χειρόγραφα, σε αντίθεση με την υπόλοιπη αίτηση, η οποία συμπληρώθηκε ηλεκτρονικά και εκτυπώθηκε. Η υπογραφή του αιτητή δεν φαίνεται να συνάδει με τις μονογραφές, ενώ σφραγίδα παραλαβής υπάρχει μόνο στην πρώτη σελίδα, η οποία είναι άδετη με τις υπόλοιπες, αφήνοντας ανοικτό το ενδεχόμενο αντικατάστασης σελίδων της αίτησης ανά πάσα στιγμή.

Σε άλλη περίπτωση (ΣΑ/14/1.5.1/Β1/10) προστέθηκαν στοιχεία στην αίτηση που φαίνεται να έγιναν με διαφορετικό μελάνι από την υπόλοιπη αίτηση και έγινε αποδεκτή η υποβολή του Μέρους VII (Σχέδιο Βελτίωσης) του εντύπου της αίτησης (ΛΑ/11/1.5.1/Β/34), χωρίς να φέρει υπογραφή του διαπιστευμένου φορέα που το ετοίμασε, ως ορίζεται από τους όρους του Καθεστώτος.

Σύσταση: Εκφράσαμε την άποψη ότι θα πρέπει να ασκείται αυστηρότερος έλεγχος αναφορικά με τις τροποποιήσεις και προσθήκες στις αιτήσεις, ακόμη και εκείνες που γίνονται πριν από την υποβολή της αίτησης. Εισηγηθήκαμε όπως απαιτείται από τους αιτητές όπως μονογράφουν όλες τις τροποποιήσεις και όπως αναγράφεται η ημερομηνία τροποποίησης ενώπιον του υπαλλήλου παραλαβής.

Ο Επίτροπος μάς πληροφόρησε ότι θα γίνει προσπάθεια για υιοθέτηση της σύστασής μας.

(γ) **Δικαιολογητικά έγγραφα.**

- (i) **Ημερομηνία έκδοσης τιμολογίων και αποδείξεων.** Σύμφωνα με τους όρους του Καθεστώτος, τα παραστατικά (τιμολόγια/αποδείξεις) που υποβάλλονται με τα αιτήματα πληρωμής πρέπει να φέρουν ημερομηνία μετά την ημερομηνία προκαταρκτικής έγκρισης. Στην περίπτωση της αίτησης ΛΑ/14/1.5.1/B1/22, η προκαταρκτική έγκριση της οποίας δόθηκε στις 3.3.2015, εντοπίστηκε τιμολόγιο, η ημερομηνία του οποίου έχει εμφανώς τροποποιηθεί. Όπως πληροφορηθήκαμε, ο Οργανισμός θεωρεί σημαντικότερη την ημερομηνία εξόφλησης του τιμολογίου (ημερ. απόδειξης εξόφλησης), η οποία θεωρείται ως η ημερομηνία υλοποίησης της επένδυσης και μπορεί να επιβεβαιωθεί και στην κατάσταση του τραπεζικού λογαριασμού, ως πρόσθετη δικλίδα ελέγχου.

Ο Επίτροπος μάς πληροφόρησε ότι το πιο πάνω γεγονός έτυχε λεπτομερούς διερεύνησης από τον Οργανισμό και διαπιστώθηκε ότι η ημερομηνία έκδοσης του τιμολογίου δεν ήταν προγενέστερη της ημερομηνίας προκαταρκτικής έγκρισης.

- (ii) **Τεκμηρίωση εξόφλησης τιμολογίων.** Σύμφωνα με τους όρους εφαρμογής του Καθεστώτος, πληρωμές τιμολογίων άνω των €3.000 θα πρέπει να γίνονται με επιταγές/πιστωτική κάρτα/μέσω τραπεζής και να υποβάλλονται αντίγραφα των επιταγών/τραπεζικών εντολών/αποδείξεων χρέωσης πιστωτικών καρτών/καταστάσεις λογαριασμού του αιτητή. Όπως πληροφορηθήκαμε, στις περιπτώσεις εξόφλησης τιμολογίων μέσω εμβασμάτων, είναι επαρκής η προσκόμιση της τραπεζικής απόδειξης, καθώς σε αυτή φαίνονται όλα τα στοιχεία της μεταφοράς (εμπλεκόμενος λογαριασμός, ποσό, ημερομηνία) και επομένως δεν απαιτείται η προσκόμιση κατάστασης λογαριασμού. Εντούτοις, για την αίτηση ΣΑ/14/1.5.1/B1/10, εντοπίστηκε συγκεκριμένη επιταγή, ποσού €7.749, η οποία δεν περιλαμβάνεται στην υποβληθείσα κατάσταση τραπεζικού λογαριασμού.

Στην παράγραφο 4 του διευκρινιστικού εγγράφου που αποστέλλεται στους αιτητές με την προκαταρκτική έγκριση αναφέρεται, μεταξύ άλλων, ότι λόγω των προβλημάτων που είχαν προκύψει στο τραπεζικό σύστημα και στα περιοριστικά μέτρα τραπεζικών συναλλαγών, θα γίνεται αποδεκτή, ως τρόπος πληρωμής και η κατάθεση, από τον αιτητή, σε τραπεζικό λογαριασμό του προμηθευτή. Στο έγγραφο επισημαίνεται, ωστόσο, ότι θα πρέπει απαραίτητα στο έγγραφο της κατάθεσης να αναγράφεται ο αιτητής ως ο καταθέτης και ο προμηθευτής ως ο δικαιούχος και θα γίνεται σχετική αναφορά στο συγκεκριμένο τιμολόγιο. Στην περίπτωση της αίτησης ΛΑ/11/1.5.1/Β/7, εντοπίστηκε τιμολόγιο (συνολικής αξίας €315.900), μέρος της εξόφλησης του οποίου (€15.795) φαίνεται να έγινε με κατάθεση μετρητών στον λογαριασμό του εργολάβου, για το οποίο προσκομίστηκε τραπεζική απόδειξη ανάληψης μετρητών και τμήμα τραπεζικής κατάστασης λογαριασμού της εργοληπτικής εταιρείας, στην οποία φαίνεται κατάθεση μετρητών ίσου ποσού κατά την ημερομηνία της ανάληψης, χωρίς όμως να γίνεται αναφορά στον καταθέτη.

Ο Επίτροπος μάς πληροφόρησε ότι, στην περίπτωση της αίτησης ΣΑ/14/1.5.1/Β1/10, ο έλεγχος για την υπό αναφορά επιταγή έγινε σε κατοπινό στάδιο, αφού ολοκληρώθηκε η εξαργύρωσή της.

Σύσταση: Για σκοπούς διασφάλισης της επιλεξιμότητας των δαπανών που χρηματοδοτούνται μέσω του Καθεστώτος, εκφράσαμε την άποψη ότι θα πρέπει να τηρούνται οι όροι που τέθηκαν αναφορικά με την τεκμηρίωση διενέργειας των πληρωμών από τους αιτητές. Επιπλέον, εκφράσαμε την άποψη ότι παραστατικά τα οποία έχουν τροποποιηθεί με οποιοδήποτε τρόπο θα πρέπει να τυγχάνουν αυστηρότερης αντιμετώπισης και ελέγχου, προς αποτροπή ενδεχόμενης εσκεμμένης διεκδίκησης μη δικαιούμενων χορηγιών.

Ο Επίτροπος μάς πληροφόρησε ότι θα δοθούν οδηγίες για υλοποίηση της σύστασής μας.

(δ) Πληρότητα καταλόγων ελέγχου. Διαπιστώθηκαν αδυναμίες στη συμπλήρωση των καθορισμένων εντύπων ελέγχου κατά τον χειρισμό των αιτήσεων. Ενδεικτικά αναφέρονται οι πιο κάτω περιπτώσεις:

- (i) Αίτηση ΛΑ/11/1.5.1/Β/34: Στον κατάλογο διενεργούμενων διοικητικών ελέγχων επί της αίτησης, από τη μονάδα εφαρμογής, τα στοιχεία των αξιολογητών και οι ημερομηνίες διαγράφηκαν (ο πρώτος με μελάνι και ο δεύτερος με διορθωτικό υγρό) και αντικαταστάθηκαν με άλλα στοιχεία και ημερομηνίες. Η πορεία φακέλου αίτησης δεν συμπληρώθηκε αναφορικά με τους επιτόπιους ελέγχους, ενώ δεν συμπληρώθηκε ο κατάλογος επιτόπιου ελέγχου για την τελική πληρωμή, αν και φέρει υπογραφή του αρμόδιου λειτουργού/ελεγκτή και ημερομηνία. Τέλος, η μία από τις δύο εκθέσεις επιτόπιου ελέγχου φέρει υπογραφή του ελεγχομένου αλλά όχι του ελεγκτή.
- (ii) Αίτηση ΠΑ/11/1.5.1/Β/23: Δεν συμπληρώθηκε ο κατάλογος ελέγχου από το Τμήμα Έγκρισης Πληρωμών του ΟΑΠ.
- (iii) Αίτηση ΛΑ/11/1.5.1/Β/66: Ο κατάλογος διοικητικών ελέγχων από το Επαρχιακό Γεωργικό Γραφείο συμπληρώθηκε, ωστόσο δεν φέρει υπογραφή και ημερομηνία.

Σύσταση: Εκφράσαμε την άποψη ότι θα πρέπει να διασφαλίζεται η πλήρης τήρηση των καθορισμένων διαδικασιών μέσω της συμπλήρωσης των καταλόγων ελέγχου και να αποφεύγεται η τροποποίηση των εντύπων ελέγχου.

Ο Επίτροπος επισήμανε ότι όλοι οι κατάλογοι ελέγχου που αφορούν στις εργασίες που διενεργούνται από τους αναδόχους, καταχωρίζονται ηλεκτρονικά και υπάρχει ηλεκτρονική ασφαλιστική δικλίδα για προώθηση της αίτησης μόνο εφόσον έχουν συμπληρωθεί τα απαραίτητα έντυπα. Επίσης, μας πληροφόρησε ότι θα δοθούν οδηγίες για υλοποίηση της σύστασής μας.

(ε) Επιτόπιοι έλεγχοι

- (i) **Ειδοποίηση αιτητή για τη διενέργεια επιτόπιου ελέγχου.** Σύμφωνα με τους όρους του Καθεστώτος, οι αιτητές ενημερώνονται για τη διενέργεια επιτόπιου ελέγχου το μέγιστο 48 ώρες πριν την

διενέργεια του ελέγχου. Σε συγκεκριμένες αιτήσεις του δείγματος που εξετάστηκε, δεν τεκμηριώνεται η ημερομηνία ειδοποίησης του αιτητή για τη διενέργεια επιτόπιου ελέγχου (αιτήσεις ΛΑ/11/1.5.1/Β/66 και ΛΑ/11/1.5.1/Β/7). Στην περίπτωση της αίτησης ΣΑ/11/1.5.1/Β/28, η ημερομηνία στο έντυπο τηλεφωνικής επικοινωνίας για ενημέρωση του αιτητή για τη διενέργεια επιτόπιου ελέγχου έχει τροποποιηθεί.

Σύσταση: Για σκοπούς τεκμηρίωσης της τήρησης του συγκεκριμένου όρου του Καθεστώτος, εισηγηθήκαμε όπως το έντυπο τηλεφωνικής επικοινωνίας συμπληρώνεται ανελλιπώς πριν από τη διενέργεια οποιουδήποτε επιτόπιου ελέγχου και αποφεύγεται ή δικαιολογείται η τροποποίησή του.

- (ii) **Πληρότητα εντύπων επιτόπιου ελέγχου.** Η έκθεση επιτόπιου ελέγχου για την αίτηση ΛΑ/11/1.5.1/Β/66, με ημερ. 19.6.2014, φέρει υπογραφή του αιτητή αλλά όχι ημερομηνία υπογραφής της από τον αιτητή. Στις εκθέσεις επιτόπιου ελέγχου για την αίτηση ΛΑ/11/1.5.1/Β/34, καταγράφηκαν οι σειριακοί αριθμοί των μηχανημάτων, ωστόσο δεν υπάρχει διασταυρούμενη αναφορά στα σχετικά τιμολόγια ή άλλη ένδειξη διενέργειας του συγκεκριμένου ελέγχου, ενώ δεν φαίνεται να επιβεβαιώθηκε ο σειριακός αριθμός της επιδοτούμενης ηλεκτρογεννήτριας. Στο έντυπο έκθεσης επιτόπιου ελέγχου της αίτησης ΛΑ/11/1.5.1/Β/7, ημερ. 29.10.2015, δεν καταγράφηκαν οι σειριακοί αριθμοί των μηχανημάτων. Στην έκθεση επισυνάφθηκαν φωτογραφίες του εξοπλισμού και των σειριακών αριθμών (με ένδειξη ημερομηνίας λήψης των φωτογραφιών), οι οποίοι συνάδουν με το τιμολόγιο που προσκόμισε ο αιτητής, ωστόσο δεν υπάρχει ένδειξη αντιπαραβολής των στοιχείων με το τιμολόγιο ή οποιαδήποτε ένδειξη ταυτοποίησης του εξοπλισμού. Τέλος, στον κατάλογο διενεργούμενων επιτόπιων ελέγχων από το σώμα επιτόπιων ελεγκτών για την αίτηση ΣΑ/14/1.5.1/Β1/10, το σημείο ελέγχου που αφορά στη συμμόρφωση της εκμετάλλευσης προς τις ελάχιστες συνθήκες διατήρησης του περιβάλλοντος και υγιεινής και διαβίωσης των ζώων, δεν συμπληρώθηκε, αν και ο επιτόπιος έλεγχος διενεργήθηκε στις 14.10.2015, μετά την ολοκλήρωση της επένδυσης

από την αιτήτρια εταιρεία. Επισημαίνεται ότι, σύμφωνα με τους όρους του Καθεστώτος, οι υφιστάμενες κτηνοτροφικές μονάδες, πρέπει να πληρούν τα ελάχιστα κριτήρια σε ό,τι αφορά στο περιβάλλον και τις συνθήκες υγιεινής και καλής διαβίωσης των ζώων με βάση την κοινοτική νομοθεσία μετά την ολοκλήρωση της εγκεκριμένης επένδυσης.

Σύσταση: Εισηγηθήκαμε όπως τα έντυπα επιτόπιου ελέγχου συμπληρώνονται με την απαιτούμενη σχολαστικότητα, ώστε να διασφαλίζεται η τήρηση των όρων του Καθεστώτος από τους αιτητές.

Ο Επίτροπος μάς πληροφόρησε ότι θα δοθούν οδηγίες για υλοποίηση της σύστασής μας.

- (iii) **Φωτογραφίες υλοποιημένων δράσεων.** Σύμφωνα με το εγχειρίδιο εφαρμογής διαδικασιών του Καθεστώτος, κατά τη διενέργεια επιτόπιων ελέγχων, οι ελεγκτές φωτογραφίζουν όλες τις δράσεις που ελέγχουν και αφορούν σε κτίρια ή μηχανήματα και, μετά την ολοκλήρωση του ελέγχου, οι φωτογραφίες τυπώνονται και αρχειοθετούνται στον φάκελο της αίτησης. Σε φακέλους αιτήσεων που εξετάστηκαν, εντοπίστηκαν καταχωρισμένες άδετες φωτογραφίες χωρίς καλυπτική επιστολή/έκθεση ελέγχου ή άλλα επισυναπτόμενα, με αποτέλεσμα να μην είναι δυνατό να διαπιστωθεί η ημερομηνία λήψης τους (π.χ. αιτήσεις ΛΑ/11/1.5.1/B/34, ΛΑ/11/1.5.1/B/66, ΣΑ/11/1.5.1/B/28).

Σύσταση: Εισηγηθήκαμε όπως οι φωτογραφίες που λαμβάνονται κατά τους επιτόπιους ελέγχους και αποτελούν ελεγκτικά τεκμήρια, επισυνάπτονται στις αντίστοιχες εκθέσεις επιτόπιου ελέγχου και, σε περίπτωση που δεν είναι δυνατή η αυτόματη καταγραφή της ημερομηνίας λήψης τους από τη φωτογραφική μηχανή, αυτή καταγράφεται από τον ελεγκτή, ο οποίος και να υπογράφει τις φωτογραφίες, ώστε να τεκμηριώνεται η γνησιότητά τους.

Ο Επίτροπος μάς πληροφόρησε ότι θα δοθούν οδηγίες για εφαρμογή της σύστασής μας.

(στ) Μειώσεις και αποκλεισμοί. Σύμφωνα με το εγχειρίδιο εφαρμογής του Καθεστώτος, η εφαρμογή του ΠΑΑ προνοεί την επιβολή μειώσεων και αποκλεισμών για περιπτώσεις που αφορούν διαφορές στην αιτούμενη και μετρούμενη από την αρμόδια Αρχή ποσότητα, τη μη εκτέλεση υποχρεώσεων από τον αιτητή που απορρέουν από τη συμμετοχή του στο Καθεστώς και στις περιπτώσεις δόλου εκ μέρους του αιτητή και παρατυπιών που παρατηρούνται.

Σε συγκεκριμένη αίτηση (ΣΑ/14/1.5.1/B1/10) απορρίφθηκαν δύο δράσεις, που αφορούσαν στο 22% του συνολικού ποσού της επένδυσης, μετά τον προκαταρκτικό επιτόπιο έλεγχο, καθώς διαπιστώθηκε ότι είχαν ήδη υλοποιηθεί. Στην περίπτωση αυτή δεν επιβλήθηκε ποινή, καθώς οι σχετικές δαπάνες απορρίφθηκαν και δεν περιλήφθηκαν στο αίτημα πληρωμής που υποβλήθηκε αργότερα.

Σύσταση: Εισηγηθήκαμε όπως εξεταστεί το ενδεχόμενο επιβολής κυρώσεων σε περιπτώσεις συμπερίληψης μη επιλέξιμων δαπανών στην αρχική αίτηση, καθώς και στις περιπτώσεις διεκδίκησης ποσών χαμηλότερων των εγκριθείσων κατά ποσοστό μεγαλύτερο ενός καθορισμένου ποσοστού, με στόχο την αποθάρρυνση της άσκοπης δέσμευσης των διαθέσιμων κονδυλίων του Καθεστώτος. Επιπλέον, εκφράσαμε την άποψη ότι περιπτώσεις συμπερίληψης, στις αιτήσεις συμμετοχής στο Καθεστώς, ήδη υλοποιηθείσων επενδύσεων, θα πρέπει να αναφέρονται ως παρατυπίες στην Υπηρεσία Καταπολέμησης της Απάτης του Οργανισμού, σύμφωνα με την καθορισθείσα διαδικασία.

Ο Επίτροπος συμφώνησε ότι στην περίπτωση συμπερίληψης, στην αίτηση, ήδη υλοποιηθείσων δράσεων, ενδεχομένως να μπορούσε να υπάρχει ένα είδος επιβολής κυρώσεων για αποθάρρυνση τέτοιων ενεργειών.

(ζ) Απόσυρση δράσεων. Το εγχειρίδιο εφαρμογής του Καθεστώτος ορίζει ότι, σε περίπτωση που εγκεκριμένος αιτητής επιθυμεί να αποσύρει την αίτησή του ή συγκεκριμένες δράσεις που έχουν εγκριθεί για επιδότηση, συμπληρώνεται καθορισμένο έντυπο (Υπεύθυνη Δήλωση για Απόσυρση Αίτησης), το οποίο καταχωρίζεται στον φάκελο της αίτησης. Διαπιστώθηκε ότι στις αιτήσεις ΛΑ/14/1.5.1/B1/22 και ΛΕ/11/1.5.1/B/7 δεν συμπληρώθηκε το καθορισμένο έντυπο, αλλά έγιναν δεκτές επιστολές των αιτητών για την απόσυρση δράσεων.

Στην περίπτωση της αίτησης ΛΕ/11/1.5.1/Β/7 η επιστολή δεν φέρει σφραγίδα παραλαβής.

Στην περίπτωση της αίτησης ΠΑ/11/1.5.1/Β/23, υποβλήθηκε υπεύθυνη δήλωση για απόσυρση της δράσης για την αγορά ψεκαστήρα, ωστόσο δεν καταχωρίστηκε στον φάκελο επιστολή έγκρισης ή άλλη αλληλογραφία που να καταδεικνύει κατά πόσο η απόσυρση έγινε αποδεκτή. Η αγορά του ψεκαστήρα τελικά επιδοτήθηκε, αφού περιλήφθηκε στις διεκδικούμενες δαπάνες στο αίτημα πληρωμής που υποβλήθηκε.

Σύσταση: Εισηγηθήκαμε όπως τα καθορισμένα έντυπα συμπληρώνονται σε όλες τις περιπτώσεις, και καταγράφεται σαφώς η απόφαση έγκρισης ή απόρριψης της αιτούμενης απόσυρσης, ώστε να αιτιολογείται επακριβώς η καταβολή της σχετικής επιδότησης.

Ο Επίτροπος μάς πληροφόρησε ότι θα δοθούν οδηγίες για εφαρμογή της σύστασής μας.

17. Καθεστώς 4.1.3 «Εφαρμογή στρατηγικών τοπικής ανάπτυξης με σκοπό τη βελτίωση της ποιότητας ζωής στις αγροτικές περιοχές και διαφοροποίηση της αγροτικής οικονομίας».

Το Καθεστώς 4.1.3 αποσκοπεί στην εφαρμογή στρατηγικών τοπικής ανάπτυξης, με σκοπό την επίτευξη των στόχων του 3^{ου} Άξονα του ΠΑΑ 2007-2013, που αφορούν στη βελτίωση της ποιότητας ζωής στις αγροτικές περιοχές και στη διαφοροποίηση της αγροτικής οικονομίας και εφαρμόζεται σε όλες τις αγροτικές περιοχές όπου ασκείται αποτελεσματικός έλεγχος από το Κράτος, με έμφαση στις ορεινές και αποστερημένες περιοχές. Κατά τη διάρκεια του 2015 διενεργήθηκαν, στα πλαίσια του πιο πάνω Καθεστώτος, πληρωμές ύψους €3.921.337, για 30 προτάσεις έργων, οι οποίες συγχρηματοδοτήθηκαν κατά €3.333.136 από το ΕΓΤΑΑ. Οι εγκεκριμένες Ομάδες Τοπικής Δράσης (ΟΤΔ), στις οποίες εκπροσωπούνται τοπικές αρχές αυτοδιοίκησης και ιδιωτικοί φορείς, αξιολογούν τις προτάσεις έργων που υποβάλλονται από τις Επαρχιακές Διοικήσεις (δικαιούχοι). Οι επιτυχείσες προτάσεις έργων υποβάλλονται για έγκριση στην Τεχνική Επιτροπή Αξιολόγησης (ΤΕΑ) και εφόσον εγκριθούν,

υποβάλλονται στη Μονάδα Εφαρμογής του Υπουργείου Εσωτερικών (Ανάδοχο), για έλεγχο και παρακολούθηση της υλοποίησής τους, ενώ η τελική έγκριση για τη διενέργεια της πληρωμής δίδεται από τον ΟΑΠ. Σημειώνεται ότι, η επιλεξιμότητα των δράσεων του υπό αναφορά Καθεστώτος, καθώς και η διαδικασία παρακολούθησής του διέπεται από τους όρους εφαρμογής των Μέτρων του 3^{ου} Άξονα του ΠΑΑ 2007-2013 (Μέτρα 3.1 και 3.2).

(α) **Ανάκτηση χορηγίας.** Η χρηματοδότηση των έργων που υλοποιούνται μέσω του Καθεστώτος 4.1.3. γίνεται με συνεισφορά της Τοπικής Αρχής, η οποία ανέρχεται μέχρι το 33% της επιλέξιμης δαπάνης του έργου και με δημόσια συνεισφορά, δηλαδή με κοινοτική και εθνική συνεισφορά, οι οποίες ανέρχονται στο 85% και 15%, αντίστοιχα, του υπόλοιπου της επιλέξιμης δαπάνης του έργου. Η ανάκτηση της δημόσιας δαπάνης γίνεται κατόπιν ελέγχου, από τον Ανάδοχο, των παραστατικών δαπανών που υποβάλλει ο δικαιούχος και εξασφάλισης σχετικής έγκρισης από τον ΟΑΠ για τη διαδικασία που ακολουθήθηκε. Σύμφωνα με στοιχεία του Αναδόχου, στις 31.12.2015, εκκρεμούσε η αξιοποίηση δημόσιας δαπάνης ύψους €1.549.733 για 27 από τα 31 έργα που εγκρίθηκαν κατά την Προγραμματική Περίοδο 2007-2013, από την οποία τα €1.317.273 αφορούσαν σε κοινοτική συνεισφορά. Σχετικά με το θέμα αυτό αναφέρουμε τα ακόλουθα:

- (i) Το προαναφερόμενο ποσό κοινοτικής συνεισφοράς μεταφέρθηκε και αξιοποιήθηκε σε άλλα Μέτρα και Καθεστώτα του ΠΑΑ 2007-2013. Παρόλο που δεν απωλέστηκε κοινοτική χρηματοδότηση, η πιο πάνω ενέργεια είχε ως αποτέλεσμα η χρηματοδότηση για την ολοκλήρωση των έργων να επιβαρύνει αποκλειστικά τον κρατικό Προϋπολογισμό.

Η Διαχειριστική Αρχή εξασφάλισε έγκριση από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, για μεταφορά και καταβολή, μέσω του ΠΑΑ 2014-2020, ποσού ύψους €566.000 που αφορά σε δημόσια δαπάνη που δεν ανακτήθηκε μέχρι τις 31.12.2015 (€300.000 κοινοτική συνεισφορά). Ως εκ τούτου, το ποσό της κοινοτικής συνεισφοράς που δεν αξιοποιήθηκε για την χρηματοδότηση των έργων και θα καταβληθεί από εθνικούς πόρους ανέρχεται στα €1.017.273 (€1.317.273 - €300.000).

- (ii) Από τα 27 υπό αναφορά έργα, 11 ολοκληρώθηκαν το 2014, 11 το 2015, τρία εντός του 2016, ενώ εκκρεμεί η ολοκλήρωση ενός έργου και για ένα άλλο δεν ξεκίνησαν ακόμα οι κατασκευαστικές εργασίες, καθότι εκκρεμεί ακόμη η προκήρυξη των προσφορών για την κατασκευή του. Μέχρι τον Απρίλη του 2016, το ποσοστό ανάκτησης της δημόσιας δαπάνης σε έξι από τα 11 έργα που ολοκληρώθηκαν το 2014 κυμάνθηκε μεταξύ του 63% και του 87%, σε έξι από τα 11 έργα που ολοκληρώθηκαν το 2015 κυμάνθηκε μεταξύ του 18% και 75%, ενώ για ένα έργο που ολοκληρώθηκε το 2015, δεν έγινε καμία ανάκτηση της ανάλογης δημόσιας δαπάνης μέχρι σήμερα. Θεωρούμε ότι τα πιο πάνω ποσοστά ανάκτησης είναι χαμηλά, δεδομένου ότι το μόνο κόστος που θα έπρεπε να παρακρατηθεί για να καταβληθεί μετά την υλοποίηση του έργου είναι το ποσοστό κράτησης του εργολάβου, το οποίο ανέρχεται σε 2,5% και τα έξοδα δημοσιότητας, τα οποία ανέρχονται σε περίπου €2.000 για κάθε έργο. Όπως μας πληροφόρησε ο ανάδοχος, τα υπό αναφορά χαμηλά ποσοστά ανάκτησης της δημόσιας δαπάνης οφείλονται στη μη υποβολή, από τον δικαιούχο, των απαιτούμενων παραστατικών για δαπάνες που διενεργήθηκαν από τον Δεκέμβριο του 2015 και μετά, και σε ορισμένες περιπτώσεις για δαπάνες που διενεργήθηκαν προηγουμένως, στην υποβολή, από τον δικαιούχο, ελλιπών παραστατικών, τα οποία παρά τις συνεχείς συστάσεις του αναδόχου, δεν υποβλήθηκαν ξανά διορθωμένα και στη μη διενέργεια ελέγχου, από τον ανάδοχο και προώθησή τους στον ΟΑΠ, λόγω φόρτου εργασίας, σε παραστατικά δαπανών που υποβλήθηκαν από τον δικαιούχο εντός του 2015. Επισημάναμε ότι, σύμφωνα με τους όρους της συμφωνίας χρηματοδότησης, οι δικαιούχοι οφείλουν να υποβάλλουν άμεσα, στον ανάδοχο, οποιαδήποτε στοιχεία που αφορούν στην υλοποίηση ή/και δαπάνες του έργου τα οποία πιθανόν να τους ζητηθούν ανά πάσα στιγμή. Ο ανάδοχος μάς πληροφόρησε επίσης ότι, λόγω του μεγάλου όγκου παραστατικών δαπανών που προσκομίστηκαν από τους δικαιούχους κατά τους τελευταίους μήνες του 2015, τα οποία ήταν

αδύνατον να ελεγχθούν και να προωθηθούν για πληρωμή μέχρι το τέλος του 2015, αποφασίστηκε σε συνεννόηση με τη Διαχειριστική Αρχή, όπως προωθηθούν τα παραστατικά των μεγαλύτερων δαπανών, ώστε να επιτευχθεί όσο το δυνατό μεγαλύτερο ποσοστό απορρόφησης της δημόσιας δαπάνης. Παρατηρήσαμε ότι, οι συνολικές πληρωμές του Καθεστώτος για την Προγραμματική Περίοδο 2007-2013, οι οποίες ανέρχονται στο ποσό των €3.921.337 πραγματοποιήθηκαν το 2015, παρά το γεγονός ότι η υλοποίηση για 27 από τα 31 εγκεκριμένα έργα ξεκίνησε από τις αρχές και τα μέσα του 2014 και 11 από αυτά ολοκληρώθηκαν περί τα τέλη του 2014. Συνεπώς, τα σχετικά παραστατικά δαπανών θα έπρεπε να είχαν υποβληθεί από τους δικαιούχους και εγκριθεί από τον ανάδοχο κατά το 2014. Ο ανάδοχος μάς πληροφόρησε ότι, λόγω καθυστέρησης που προέκυψε στην εφαρμογή του μηχανογραφικού συστήματος του ΟΑΠ, οι δικαιούχοι υπέβαλαν για πρώτη φορά παραστατικά δαπανών το δεύτερο εξάμηνο του 2014. Ωστόσο, ο ανάδοχος, λόγω υποστελέχωσης, διενήργησε με καθυστέρηση τον έλεγχο μέρους των υπό αναφορά παραστατικών, τα οποία υποβλήθηκαν για πληρωμή στον ΟΑΠ τον Δεκέμβριο του 2014, αλλά λόγω προβλήματος του μηχανογραφικού συστήματος προωθήθηκαν τελικά για πληρωμή στις αρχές του 2015. Θεωρούμε ότι η καθυστέρηση που παρουσιάστηκε στην όλη διαδικασία υποβολής και έγκρισης των απαιτούμενων παραστατικών δαπανών μέχρι τον Δεκέμβριο του 2015, συνέβαλε στο να μην καταστεί δυνατή η απορρόφηση της διαθέσιμης δημόσιας δαπάνης, με αποτέλεσμα σημαντικό μέρος των έργων να χρηματοδοτηθεί μόνο από εθνικούς πόρους. Η συμφωνία προνοεί επίσης ότι, η μη τήρηση, από τον δικαιούχο, των υποχρεώσεων και όρων, μεταξύ των οποίων είναι η ολοκλήρωση του έργου εντός της συμβατικής χρονικής περιόδου και της έγκαιρης υποβολής των απαιτούμενων παραστατικών δαπανών, δύναται να οδηγήσει στην προσωρινή ή/και οριστική ανάκληση και διακοπή της χρηματοδότησης ή/και στην απένταξη του έργου από το ΠΑΑ 2007-2013.

Όσον αφορά στα τρία έργα που ολοκληρώθηκαν εντός του 2016, ο ανάδοχος μάς πληροφόρησε ότι, το χαμηλό ποσοστό ανάκτησης της δημόσιας δαπάνης που παρουσιάζουν και το οποίο κυμαίνεται από 47% μέχρι 68%, οφείλεται, είτε στην καθυστερημένη είτε στη μη υποβολή, από τους δικαιούχους, των απαιτούμενων παραστατικών δαπανών.

Επισημάναμε επίσης ότι το 2015, ο ΟΑΠ παραχώρησε έγκριση στον ανάδοχο για καταβολή σε δικαιούχο, προκαταβολής ύψους €100.000, η οποία αντιστοιχεί στο 50% του επιλέξιμου προϋπολογιζόμενου κόστους του προτεινόμενου έργου. Μέχρι σήμερα δεν άρχισαν οι κατασκευαστικές εργασίες του έργου, καθότι, όπως πληροφορηθήκαμε από τον ανάδοχο, ο διαγωνισμός που προκηρύχθηκε για την ανάθεση της κατασκευής του έργου ακυρώθηκε δύο φορές λόγω απρόβλεπτων καταστάσεων.

Σύσταση: Εκφράσαμε την άποψη ότι ο ανάδοχος πρέπει να προωθεί έγκαιρα τις απαραίτητες ενέργειες έτσι ώστε η διαδικασία παρακολούθησης, έγκρισης και προώθησης των πληρωμών προς τον ΟΑΠ να διενεργείται έγκαιρα και σε περιπτώσεις μη συμμόρφωσης των δικαιούχων με τους όρους εφαρμογής του Καθεστώτος και της συμφωνίας χρηματοδότησης, να λαμβάνει τα δέοντα μέτρα. Ζητήσαμε επίσης να πληροφορηθούμε κατά πόσο σε περιπτώσεις έργων, η υλοποίηση των οποίων έγινε με καθυστέρηση εξ υπαιτιότητας των εργολάβων, λήφθηκαν οποιαδήποτε μέτρα εναντίον των εν λόγω εργολάβων π.χ. παρακράτηση ποσού.

Ο Επίτροπος μάς πληροφόρησε ότι, η καθυστέρηση που παρατηρήθηκε στη διαδικασία έγκρισης και προώθησης των πληρωμών από τον ανάδοχο προς τον ΟΑΠ οφείλεται αφενός στη μη έγκαιρη ένταξη των έργων στο Πρόγραμμα, λόγω καθυστέρησης εξεύρεσης των απαιτούμενων πιστώσεων στους Προϋπολογισμούς των Επαρχιακών Διοικήσεων και αφετέρου, στο γεγονός ότι τα έργα είχαν αξιολογηθεί από τις ΟΤΔ και όχι τον ανάδοχο, με αποτέλεσμα

ορισμένα από αυτά να παρουσιάσουν προβλήματα στην υλοποίησή τους.

Μας πληροφόρησε επίσης ότι η καθυστέρηση στην υλοποίηση των έργων οφείλεται είτε σε απρόβλεπτα γεγονότα είτε σε δυσμενείς καιρικές συνθήκες και ότι για τις περιπτώσεις των έργων αυτών, οι δικαιούχοι εξασφάλισαν, από τις αρμόδιες επιτροπές (ΚΕΑΑ, ΤΕΑΑ), τις απαραίτητες εγκρίσεις για παράταση.

(β) Έλεγχος εφαρμογής του Καθεστώτος 4.1.3. Από δειγματοληπτικό έλεγχο που διενεργήσαμε σε δύο αιτήσεις της δεύτερης προκήρυξης του ΠΑΑ 2007-2013 του πιο πάνω Καθεστώτος (ΑΝΕΤΕΛ/4/11/4.1/3.2.2/50 - Ανέγερση πολιτιστικού κέντρου σε κοινότητα, ΑΝΕΤΕΛ/4/11/4.1/3.2.2/40 – Ανάπλαση πυρήνα κοινότητας), η επιδότηση των οποίων αντιπροσωπεύει το 19% των συνολικών πληρωμών, διαπιστώσαμε τα ακόλουθα:

- (i) **Διασφάλιση της τήρησης, από τους δικαιούχους, της κοινοτικής και εθνικής νομοθεσίας κατά την εκτέλεση του έργου.** Σύμφωνα με τις κατευθυντήριες γραμμές που εξέδωσε η Διαχειριστική Αρχή για τις διαδικασίες διασφάλισης της συμβατότητας των έργων που θα συγχρηματοδοτηθούν στα πλαίσια των επιχειρησιακών προγραμμάτων 2007-2013 με τις εθνικές και κοινοτικές πολιτικές, οι δικαιούχοι, δηλαδή οι φορείς που έχουν την ευθύνη υλοποίησης των έργων, οφείλουν να τηρούν την εθνική και κοινοτική νομοθεσία για διάφορα θέματα, μεταξύ των οποίων και για τις δημόσιες συμβάσεις. Ως έργο ορίζεται κάθε δράση που έχει λειτουργική και διαχειριστική αυτοτέλεια, συγκεκριμένο φυσικό και οικονομικό αντικείμενο, εφικτούς στόχους και αναμενόμενα αποτελέσματα. Σύμφωνα με τις κατευθυντήριες γραμμές, η τήρηση της συμβατότητας με το κοινοτικό και εθνικό νομοθετικό πλαίσιο για τις δημόσιες συμβάσεις, διασφαλίζεται στα πλαίσια των διαδικασιών που αφορούν τόσο στην ένταξη έργων σε κάθε Άξονα του ΠΑΑ 2007-2013, όσο και στην παρακολούθηση και στις επαληθεύσεις των έργων. Για τον σκοπό αυτό, ο αρμόδιος φορέας (ΟΑΠ/ανάδοχος) πρέπει να διασφαλίσει

πριν από την ένταξη του έργου, ότι ο δικαιούχος έχει ακολουθήσει τις νενομισμένες διαδικασίες και ότι, όπου εφαρμόζεται, εξασφάλισε τις απαραίτητες πιστοποιήσεις, από τη Διεύθυνση Δημοσίων Συμβάσεων του Γενικού Λογιστηρίου ως Αρμόδια Αρχή Δημοσίων Συμβάσεων (ΑΑΔΣ). Δηλαδή στις περιπτώσεις που κατά την ένταξη των έργων υπάρχουν συμβάσεις υπό υλοποίηση, ή που βρίσκονται στο στάδιο της προκήρυξης/συμβασιοποίησης, τότε εξετάζεται κατά πόσο εξασφαλίστηκαν τα απαιτούμενα πιστοποιητικά, σύμφωνα με τις κατευθυντήριες γραμμές της Διαχειριστικής Αρχής.

Παρατηρήσαμε ότι ο ανάδοχος ασκεί έλεγχο νομιμότητας μόνο για τις διαδικασίες που ακολουθήθηκαν για την καταβολή επιλέξιμων δαπανών τις οποίες ο δικαιούχος αιτήθηκε να χρηματοδοτηθεί και όχι για όλες τις διαδικασίες που ακολουθήθηκαν και αφορούν στην υλοποίηση του έργου. Συγκεκριμένα, για τα υπό αναφορά έργα του δείγματος, ο ανάδοχος εξέτασε τα έγγραφα διαγωνισμού και τη διαδικασία ανάθεσης που ακολουθήθηκε, μέσω της εξασφάλισης πιστοποιητικών συμβατότητας από την ΑΑΔΣ, μόνο για τον επιθεωρητή εργοταξίου και τον εργολάβο του έργου και όχι για όλες τις αναθέσεις που έγιναν από τον δικαιούχο και αφορούν στην υλοποίηση του έργου π.χ. αγορά υπηρεσιών από μελετητικό γραφείο που περιλαμβάνει αρχιτέκτονα, πολιτικό μηχανικό, επιμετρητή ποσοτήτων, ηλεκτρολόγο μηχανικό και μηχανολόγο μηχανικό. Σχετικά αναφέρεται ότι, σύμφωνα με τις αιτήσεις που υπέβαλαν οι δικαιούχοι, οι υπό αναφορά αναθέσεις υπηρεσιών έγιναν από τα Κοινοτικά Συμβούλια σε συνεργασία με τις Επαρχιακές Διοικήσεις (δικαιούχοι). Αναφέρεται επίσης ότι, σύμφωνα με τους όρους εφαρμογής του Μέτρου 3.2, οι δαπάνες που αφορούν σε επαγγελματικά έξοδα που συνδέονται άμεσα με το σχετικό έργο και είναι αναγκαία για την προετοιμασία ή εκτέλεσή του, είναι επιλέξιμα για συγχρηματοδότηση. Κατά την άποψή μας, ο αρμόδιος φορέας πρέπει να διασφαλίζει ότι ακολουθήθηκαν οι νενομισμένες διαδικασίες για όλες τις αναθέσεις υπηρεσιών που είναι άμεσα συνδεδεμένες με την υλοποίηση του έργου και οι οποίες είναι

επιλέξιμες και όχι μόνο σε αυτές για τις οποίες ο δικαιούχος αιτείται συγχρηματοδότηση.

Σύσταση: Εισηγηθήκαμε όπως, για σκοπούς διασφάλισης ότι η υλοποίηση του έργου είναι σύμφωνη με τις νενομισμένες διαδικασίες, ο αρμόδιος φορέας ασκεί έλεγχο και στη διαδικασία που ακολουθήθηκε για την ανάθεση υπηρεσιών που είναι άμεσα συνδεδεμένες με την υλοποίηση του έργου και θεωρούνται επιλέξιμες, έστω και αν δεν έτυχαν αιτήματος για συγχρηματοδότηση.

Ο Επίτροπος μάς πληροφόρησε ότι, σύμφωνα με τους όρους εφαρμογής του Καθεστώτος, ο ανάδοχος διενεργεί έλεγχο επιλεξιμότητας μόνο στις δαπάνες που υποβάλλονται για συγχρηματοδότηση. Όσον αφορά για άλλες διαδικασίες ή ενέργειες του δικαιούχου ή της Τοπικής Αρχής, οι οποίες δεν θα συγχρηματοδοτηθούν και είναι απαραίτητες για την υλοποίηση του έργου, ο έλεγχος του αναδόχου, περιορίζεται μόνο σε αυτές που σχετίζονται με την εξασφάλιση των απαιτούμενων αδειών για την υλοποίηση του έργου και για την κυριότητα του ακινήτου στο οποίο θα υλοποιηθεί το έργο, καθότι ο υπόλοιπος έλεγχός τους διενεργείται από άλλες αρμόδιες υπηρεσίες π.χ. Μονάδα Εσωτερικού Ελέγχου Υπουργείου Εσωτερικών.

Η Υπηρεσία μας δεν συμμερίζεται την πιο πάνω άποψη για το λόγο ότι οι υφιστάμενες ελεγκτικές διαδικασίες του αναδόχου δεν καλύπτουν τον έλεγχο ολόκληρου του συγχρηματοδοτούμενου έργου, όπως αυτό καθορίζεται στις κατευθυντήριες γραμμές της Διαχειριστικής Αρχής του Προγράμματος Αγροτικής Ανάπτυξης.

- (ii) **Έλεγχος τακτοποίησης οικονομικών υποχρεώσεων αιτητών προς το κράτος.** Όπως αναφέρεται και στην προηγούμενη παράγραφο της επιστολής μας, σύμφωνα με τους αναθεωρημένους όρους του Καθεστώτος, οι Τοπικές Αρχές θα υποβάλλουν απευθείας ή μέσω των Επαρχιακών Διοικήσεων, προτάσεις έργων προς τις ΟΤΔ. Στα κριτήρια συμμετοχής του Καθεστώτος δεν συμπεριλήφθηκε σχετική πρόνοια, ώστε να διασφαλίζεται η τακτοποίηση των

οικονομικών υποχρεώσεων του αιτητή που επιδοτείται προς το κράτος, όπως εφαρμόζεται σε άλλα Μέτρα και Καθεστώτα του ΠΑΑ 2007-2013.

Σύσταση: Επαναλάβαμε την εισήγησή μας που περιλήφθηκε στην επιστολή μας ημερ. 28.5.2015, όπως ο Οργανισμός εξετάσει το ενδεχόμενο να τεθεί ως όρος η προσκόμιση, από τους αιτητές που επιδοτούνται από το κράτος, πιστοποιητικού εξόφλησης των οικονομικών τους υποχρεώσεων προς τις διάφορες Κρατικές Υπηρεσίες και Τμήματα, όπως τις Υπηρεσίες Κοινωνικών Ασφαλίσεων, Έφορο Φορολογίας και το Τμήμα Αναπτύξεως Υδάτων σε όλα τα Μέτρα και Καθεστώτα.

Ο Επίτροπος συμφώνησε με την εισήγησή μας και μας πληροφόρησε ότι αυτή θα ληφθεί υπόψη κατά την ετοιμασία του νέου εγχειριδίου εφαρμογής του αντίστοιχου Μέρους του ΠΑΑ 2014-2020.

- (iii) **Άσκηση ελέγχου στη διαδικασία αξιολόγησης προτάσεων που διενεργεί η ΟΤΔ.** Σύμφωνα με το εγχειρίδιο εφαρμογής του Καθεστώτος, η διαδικασία για την ενημέρωση του τοπικού πληθυσμού για την υποβολή προτάσεων, η αξιολόγηση των προτάσεων και η επίλυση τυχόν ενστάσεων διενεργείται εξ ολοκλήρου από τις ΟΤΔ. Η ΤΕΑ εξετάζει μόνο την επιλεξιμότητα και τη νομιμότητα των αποφάσεων της ΟΤΔ όσον αφορά τις εγκεκριμένες προτάσεις, με αποτέλεσμα να μην ασκείται οποιοσδήποτε έλεγχος στους λόγους για τους οποίους τυχόν προτάσεις απορρίφθηκαν και η αρμόδια Αρχή να μην είναι σε θέση να αξιολογήσει κατά πόσο η ΟΤΔ προωθεί την επίτευξη του κύριου στόχου του Καθεστώτος, σύμφωνα με τον οποίο πρέπει να δίδεται έμφαση στις ορεινές και αποστερημένες περιοχές. Επιπρόσθετα, ο Οργανισμός μάς πληροφόρησε ότι, στα πλαίσια του ΠΑΑ 2014-2020, η παρακολούθηση της υλοποίησης του έργου θα γίνεται πλέον από την ΟΤΔ, η οποία, για τον σκοπό αυτό, θα τυγχάνει ελέγχου από τον ανάδοχο.

Σύσταση: Εισηγηθήκαμε όπως στα πλαίσια ετοιμασίας των νέων όρων εφαρμογής του Καθεστώτος, συμπεριληφθούν πρόνοιες για δυνατότητα άσκησης ελέγχου από την αρμόδια Αρχή σε όλες τις αρμοδιότητες που εκτελεί η ΟΤΔ, συμπεριλαμβανομένης και της διαδικασίας που ακολουθεί για την αξιολόγηση των αιτήσεων.

Ο Επίτροπος συμφώνησε με τη σύστασή μας.

- (iv) **Συμψηφισμός πληρωμών με οφειλόμενα ποσά.** Ο αιτητής (Επαρχιακή Διοίκηση) καταβάλλει την πληρωμή στους δικαιούχους και στη συνέχεια υποβάλλει τα στοιχεία της προς τον ανάδοχο για ανάκτηση του κόστους. Παρατηρήσαμε ότι, πριν τη διενέργεια πληρωμών, προς τον εργολάβο και τον επιθεωρητή του έργου με αρ. αίτησης ANETEΛ/4/11/4.1/3.2.2/40 και προς τον επιθεωρητή του έργου με αρ. αίτησης ANETEΛ/4/11/4.1/3.2.2/50, η Επαρχιακή Διοίκηση δεν φαίνεται να προέβηκε σε έλεγχο για να διαπιστώσει κατά πόσο οι δικαιούχοι όφειλαν οποιαδήποτε ποσά στο Δημόσιο, ώστε να προβεί σε συμψηφισμό.

Ο πιο πάνω έλεγχος δεν φαίνεται να διενεργήθηκε ούτε στην περίπτωση του εργολάβου του έργου με αρ. αίτησης ANETEΛ/4/11/4.1/3.2.2/50 κατά την περίοδο 1.1.2015-1.7.2015, οι οποίες ανήλθαν σε €117.446. Αναφέρεται ότι, κατόπιν διενέργειας τέτοιου ελέγχου στις 24.10.2014, συμψηφίστηκε ποσό ύψους €53.766 με οφειλές του εργολάβου προς τον Έφορο Φορολογίας, όχι όμως με οφειλή του εργολάβου προς τον Έφορο Φορολογίας, η οποία εντοπίστηκε κατόπιν διενέργειας ελέγχου στις 16.9.2015 και ανερχόταν στα €15.919, για τον λόγο ότι ο εργολάβος είχε προβεί προηγουμένως σε διευθέτηση με τον Έφορο Φορολογίας για μηνιαία εξόφληση του χρέους. Επισημάναμε επίσης ότι δεν υπήρχαν στοιχεία για τυχόν επικοινωνία με τις Υπηρεσίες Κοινωνικών Ασφαλίσεων, κατά τους ελέγχους ημερ. 24.10.2014 και 16.9.2015.

Σύσταση: Ο πιο πάνω έλεγχος πρέπει να διενεργείται από τον δικαιούχο πριν την οριστικοποίηση κάθε πληρωμής, σύμφωνα με τις

σχετικές οδηγίες του Γενικού Λογιστηρίου ημερ. 20.11.2013 και 26.6.2014 και να τεκμηριώνεται δεόντως με τα απαραίτητα αποδεικτικά στοιχεία, π.χ. αλληλογραφία με τα αρμόδια Τμήματα και Υπηρεσίες. Κατά την άποψη της Υπηρεσίας μας, ο ανάδοχος πρέπει να διασφαλίζει τη διενέργεια του πιο πάνω ελέγχου από τον δικαιούχο, ώστε να μην προωθούνται για συγχρηματοδότηση ποσά που καταβλήθηκαν σε δικαιούχους οι οποίοι οφείλουν ποσά στο Κράτος.

Ο Επίτροπος εξέφρασε την άποψη ότι ο πιο πάνω έλεγχος δεν εμπίπτει στις αρμοδιότητες του αναδόχου. Ωστόσο, μας πληροφόρησε ότι η σύσταση μας θα ληφθεί υπόψη κατά την ετοιμασία του νέου εγχειριδίου εφαρμογής του αντίστοιχου Μέτρου του ΠΑΑ 2014-2020.

- (v) **Καθυστέρηση στην ολοκλήρωση του έργου της ανέγερσης Πολιτιστικού Κέντρου σε κοινότητα (αίτηση με αρ. ΑΝΕΤΕΛ/4/11/4.1/3.2.2/50).** Η Συμφωνία Χρηματοδότησης του έργου προνοεί ότι το έργο έπρεπε να είχε ολοκληρωθεί εντός 13 μηνών, μέχρι τον Σεπτέμβριο του 2015 και δεδομένου ότι η επιλέξιμη περίοδος για την Προγραμματική Περίοδο 2007-2013 έληγε τον Δεκέμβριο του 2015, ο δικαιούχος θα έπρεπε να είχε μεριμνήσει, ώστε οι τελευταίες δαπάνες για το έργο να διενεργηθούν το αργότερο μέχρι τον Οκτώβριο του 2015. Σύμφωνα με στοιχεία του Οργανισμού, η υλοποίηση του εν λόγω έργου εκκρεμεί μέχρι σήμερα και μέχρι τις 31.12.2015 το ποσοστό ανάκτησης των επιλέξιμων δαπανών του έργου ανήλθε μόνο στο 57%. Για τη διαπίστωση της προόδου του έργου και επιβεβαίωση ότι αυτό θα ολοκληρωθεί κανονικά, ο ανάδοχος διενεργεί επιτόπιους ελέγχους κάθε εξάμηνο. Παρατηρήσαμε ότι, στην έκθεση του επιτόπιου ελέγχου που διενεργήθηκε από τον ανάδοχο στις 14.8.2015, παρά το γεγονός ότι γίνεται αναφορά στην καθυστέρηση στις εργασίες του εργολάβου, η οποία αναμενόταν να είχε ως αποτέλεσμα την καθυστερημένη ολοκλήρωση του έργου, τον Δεκέμβριο του 2015, το τελικό συμπέρασμα της έκθεσης είναι ότι οι εκτελεσθείσες εργασίες γίνονται σύμφωνα με το πρόγραμμα εργασιών, ότι το έργο θα ολοκληρωθεί κανονικά και ότι δεν χρειάζεται

οποιαδήποτε σύσταση. Η ίδια εκτίμηση έγινε από τον ανάδοχο και κατά τον επιτόπιο έλεγχο που διενήργησε στο υπό αναφορά έργο στις 19.2.2016, παρά το γεγονός ότι, σύμφωνα με τη σχετική έκθεση, ο εργολάβος δεν κατάφερε να ολοκληρώσει το έργο εντός του δοθέντος χρονικού πλαισίου. Επίσης, στο εξαμηνιαίο δελτίο παρακολούθησης που ετοίμασε ο ανάδοχος για την περίοδο 1.10.2015-1.4.2016, δεν έγινε αναφορά στην καθυστέρηση υλοποίησης του έργου, με αποτέλεσμα να μην καταγραφούν σχετικές εξηγήσεις για την αλλαγή στο χρονοδιάγραμμα υλοποίησής του. Αναφέρεται ότι η καθυστέρηση στις εργασίες εργολάβου εντοπίζεται στην έκθεση του επιθεωρητή εργοταξίου από τον Απρίλιο του 2015, ενώ σύμφωνα με τη σχετική έκθεση για τον μήνα Ιούνιο του 2015 και πρακτικά συνάντησης που πραγματοποιήθηκε τον Ιούνιο του 2015 για τον σκοπό αυτό, οι εργασίες αποκλίνουν κατά μεγάλο βαθμό από το Πρόγραμμα Εργασιών με αποτέλεσμα βάσει των δεδομένων να μην καθίσταται δυνατή η ολοκλήρωση του έργου εντός της συμβατικής ημερομηνίας παράδοσης. Επισημάναμε ότι, σύμφωνα με τους όρους εφαρμογής του Μέτρου 3.2, οι τροποποιήσεις έργων πρέπει να περιορίζονται στο ελάχιστο, στις περιπτώσεις όπου αυτό είναι αδύνατο να αποφευχθεί και όπου κατά το δυνατό δεν μπορούσε να προβλεφθεί. Σε περίπτωση που ο ανάδοχος διαπιστώσει αποκλίσεις από τη Συμφωνία Χρηματοδότησης πρέπει, μέσα από τη διαδικασία παρακολούθησης της πορείας υλοποίησης του έργου και από τα πορίσματα ελέγχου, να εντοπίσει τη διαφορά και να προβεί σε διορθωτικές ενέργειες. Κατά την άποψη μας, ο ανάδοχος θα έπρεπε να επιδείξει περισσότερη αυστηρότητα, δεδομένου ότι η τροποποίηση του εν λόγω έργου, λόγω μεταβολής του χρονοδιαγράμματος είχε ως αποτέλεσμα τη μη ανάκτηση όλων των επιλέξιμων δαπανών του έργου από την Προγραμματική Περίοδο 2007-2013. Αναφέρεται ότι το Υπουργείο ΓΑΑΠ εξασφάλισε έγκριση για μεταφορά δεσμεύσεων του Καθεστώτος 4.1.3 της προηγούμενης προγραμματικής περιόδου στο ΠΑΑ 2014-2020, οι οποίες αφορούν σε ευρωπαϊκές πιστώσεις ύψους €300 χιλ., που αντιστοιχούν σε

€566 χιλ. δημόσια δαπάνη και για τις οποίες θα αποφασίσει ο ανάδοχος για ποια έργα θα χρησιμοποιηθούν.

Σύσταση: Επιβάλλεται όπως ο ανάδοχος καταγράφει και τεκμηριώνει δεόντως τα αποτελέσματα των επιτόπιων ελέγχων και άλλων ελέγχων που διενεργεί στα αντίστοιχα σχετικά έντυπα, καθότι αυτά δύναται να χρησιμοποιηθούν όταν ο Οργανισμός κληθεί να τεκμηριώσει περιπτώσεις αθέτησης συμβατικής υποχρέωσης από τον δικαιούχο ή τροποποίησης της Συμφωνίας Χρηματοδότησης.

Ο Επίτροπος μάς πληροφόρησε ότι η σύστασή μας θα ληφθεί υπόψη κατά την ετοιμασία του νέου εγχειριδίου εφαρμογής του αντίστοιχου Μέτρου του ΠΑΑ 2014-2020.

18. Υπόνοια εσκεμμένης τροποποίησης παραστατικών και υποψίες σχετικά με την εγκυρότητα εγγράφων.

(α) **Καθεστώς 1.8.1 «Συμμετοχή γεωργών σε συστήματα για την ποιότητα των τροφίμων».** Όπως αναφέρεται εκτενέστερα στην προηγούμενη Έκθεσή μας, κατά τον έλεγχο της αίτησης αρ. ΛΑ/09/1.8.1/3.1/0085, διαπιστώθηκαν παραποιήσεις της ημερομηνίας τιμολογίου και απόδειξης και του αριθμού απόδειξης που, κατά την άποψή μας, δημιουργούσαν υπόνοιες για εσκεμμένη τροποποίηση παραστατικών και εισηγηθήκαμε όπως το θέμα τύχει περαιτέρω εξέτασης από τον ΟΑΠ και καταγγεληθεί στην Αστυνομία, ενώ παράλληλα διαβιβάσαμε τα σχετικά στοιχεία στον Έφορο Φορολογίας για διερεύνηση. Αναφέραμε επίσης ότι, στα πλαίσια άλλου ελέγχου μας, προσκομίστηκαν για έλεγχο τα σχετικά διπλότυπα τιμολογίου και αποδείξεων του εκδίδοντος οργανισμού, στα οποία δεν είχαν διαπιστωθεί οποιεσδήποτε παραποιήσεις στις ημερομηνίες και αριθμούς των εν λόγω τιμολογίων και αποδείξεων. Ο ΟΑΠ, κατόπιν σχετικής διερεύνησης, έκρινε το θέμα ως λήξαν, χωρίς να προβεί σε οποιεσδήποτε περαιτέρω ενέργειες.

Σχετικά αναφέρονται τα ακόλουθα:

- (i) Το Τμήμα Φορολογίας, με επιστολή του ημερ. 18.5.2016, μας πληροφόρησε ότι, ο εκδίδων οργανισμός τιμολόγησε τον αιτητή δύο φορές, κατά το 2010, για την ίδια υπηρεσία και, αντί της ορθής λογιστικής διαδικασίας ακύρωσης ενός εκ των δύο τιμολογίων, τα εμπλεκόμενα πρόσωπα συμφώνησαν όπως το δεύτερο τιμολόγιο ισχύσει για υπηρεσίες που ο εκδίδων οργανισμός θα πρόσφερε στον αιτητή το 2011. Μας πληροφόρησε επίσης ότι, συνέπεια της πιο πάνω συνεννόησης, ο αιτητής και ο εκδίδων οργανισμός προέβηκαν σε άστοχες ενέργειες τις οποίες διαπίστωσε η Υπηρεσία μας, ενώ τα εμπλεκόμενα ποσά ΦΠΑ αποδόθηκαν ορθά.
- (ii) Σε σχετικό σημείωμα λειτουργού της Μονάδας Αγροτικής Ανάπτυξης, Τμήμα Κοινών Οργανώσεων Αγοράς και Αγροτικής Ανάπτυξης, ημερ. 22.2.2016, αναφέρεται ότι, από διερεύνηση του θέματος με τον εν λόγω οργανισμό, διαπιστώνεται ότι έγιναν όντως κάποιες αλλαγές στα τιμολόγια, τα οποία αναφέρονται στην έκθεση της Υπηρεσίας μας για το 2014, αλλά αυτές δεν επηρέασαν την ουσία του θέματος και δεν υπήρξε υπόνοια ή πρόθεση για δόλο. Η εν λόγω λειτουργός καταλήγει ότι θεωρεί το θέμα λήξαν και δεν υπάρχει οποιαδήποτε υπόνοια για παρατυπία. Αναφέρεται επίσης ότι οι αλλαγές στο τιμολόγιο επιβεβαιώνονται από τη σφραγίδα της εταιρείας και υπογραφή δίπλα από την αλλαγή, χωρίς ωστόσο να σχολιάζεται η θέση του οργανισμού, όπως αυτή καταγράφηκε στην υπό αναφορά επιστολή του ημερ. 11.11.2015. Παρατηρήσαμε ότι, στο πιο πάνω σημείωμα, δεν γίνεται αναφορά στην παραποίηση του αριθμού απόδειξης, η οποία ενδεχομένως να έγινε από τον ίδιο τον αιτητή.

Επίσης, παρόλο που, όπως προκύπτει από τα πιο πάνω, διαπιστώνεται και από τον ΟΑΠ ότι έγιναν παραποιήσεις στα σχετικά έγγραφα, από τις οποίες ο αιτητής αποκόμισε οικονομικό όφελος, δεν έγιναν οποιεσδήποτε ενέργειες, όπως σχετική γραπτή ενημέρωση του αιτητή, στην οποία να επιστήσουν την προσοχή του στα πιο πάνω, ούτε και οποιαδήποτε άλλη υπόδειξη, σε λειτουργούς του ΟΑΠ και του

αναδόχου, οι οποίοι, κατά την άποψή μας, θα έπρεπε να είχαν εντοπίσει τα πιο πάνω.

Σύσταση: Επισημίσαμε και πάλι την ανάγκη επίδειξης της απαιτούμενης προσοχής και άσκησης ελέγχου κατά την αποδοχή σχετικών εγγράφων τα οποία προσκομίζονται από τους αιτητές και ότι δεν θα πρέπει να γίνονται αποδεκτά τιμολόγια και αποδείξεις τα οποία φέρουν εμφανή σημεία παραποίησης.

Ο Επίτροπος μάς πληροφόρησε ότι η εισήγησή μας είναι αποδεκτή και ότι θα γίνουν όλες οι απαραίτητες ενέργειες προς αυτή την κατεύθυνση.

(β) Καθεστώς 1.8.2 «Δραστηριότητες ενημέρωσης και προώθησης των προϊόντων στο πλαίσιο των συστημάτων για την ποιότητα των τροφίμων». Στην προηγούμενη Έκθεσή μας υποδείξαμε ότι, σχετικά με την αίτηση αρ. ΣΑ/09/1.8.2./0004 (συνολικό ποσό επιδότησης €47.460), υπήρχαν εύλογες υποψίες σχετικά με την εγκυρότητα τιμολογίου και αποδείξεων, τα οποία υποβλήθηκαν από τον αιτητή στον ΟΑΠ και αναφέραμε ότι αυτά θα έπρεπε να διερευνηθούν. Όπως διαπιστώσαμε, μέχρι την ημερ. του ελέγχου μας στις 5.5.2015, ο Οργανισμός δεν προχώρησε σε διερεύνηση των πιο πάνω.

Σχετικά με τα πιο πάνω, αναφέρονται τα ακόλουθα:

- (i) Από έλεγχο των τιμολογίων που υποβλήθηκαν, από τον αιτητή, είχε προκύψει ότι καταβλήθηκε, επιδότηση ύψους €1.741,05, για έρευνα αγοράς και αποτελούσε το 70% του ποσού €2.487,21 (μη συμπερ. του ΦΠΑ), που, σύμφωνα με το τιμολόγιο αρ. 799 και ημερ. 7.11.2013 (συνολικού ύψους €2.934,91, συμπερ. του ΦΠΑ) είχε καταβληθεί σε ιδιωτικό πανεπιστήμιο της Κύπρου. Ο αιτητής υπέβαλε δύο αποδείξεις εξόφλησης του πιο πάνω τιμολογίου. Η πρώτη απόδειξη με αρ. 346238, ημερ. 19.12.2013, για ποσό ύψους €500 φαινόταν να είχε εκδοθεί από μηχανογραφημένο σύστημα, ενώ η δεύτερη με ημερ. 19.2.2014 για ποσό ύψους €2.434,91, είχε εκδοθεί χειρόγραφα και δεν έφερε αριθμό. Όπως αναφέραμε στην προηγούμενη Έκθεσή μας,

κατά την άποψή μας, το πιο πάνω προκαλούσε εύλογες υποψίες σχετικά με την εγκυρότητα της δεύτερης απόδειξης.

Ο Έφορος Φορολογίας, με την προαναφερόμενη επιστολή του μας πληροφόρησε ότι η χειρόγραφη, χωρίς αριθμό, απόδειξη αφορούσε σε «πρόχειρη απόδειξη» η οποία εκδόθηκε έναντι έκδοσης μεταχρονολογημένης επιταγής, ενώ κατά στις 13.5.2014 έγινε κατάθεση της επιταγής και εκδόθηκε σχετική νομότυπη απόδειξη.

Όπως προκύπτει από τα πιο πάνω, έγινε αποδεκτή, από τον ΟΑΠ, η «πρόχειρη απόδειξη» που υποβλήθηκε από τον αιτητή και η επιδότηση καταβλήθηκε πριν την έκδοση της νομότυπης απόδειξης, η οποία ούτε καν υποβλήθηκε στον ΟΑΠ.

- (ii) Από έλεγχο των τιμολογίων που υποβλήθηκαν από τον αιτητή, είχε προκύψει επίσης ότι καταβλήθηκε, ποσό ύψους €2.170, το οποίο αφορούσε στην αποστολή ενημερωτικού δελτίου (newsletter) στο στοχευμένο κοινό και στην αναβάθμιση υφιστάμενης ιστοσελίδας και αποτελούσε το 70% ποσού ύψους €3.100 (μη συμπερ. του ΦΠΑ), το οποίο, σύμφωνα με το τιμολόγιο αρ. 52, ημερ. 13.2.2014 (συνολικού ποσού ύψους €3.689, συμπερ. του ΦΠΑ) καταβλήθηκε σε ιδιωτική εταιρεία. Ο αιτητής υπέβαλε δύο αποδείξεις εξόφλησης του πιο πάνω τιμολογίου. Η πρώτη απόδειξη με αρ. 3 και ημερ. 17.7.2013, για ποσό ύψους €400 φαινόταν να είχε εκδοθεί από μηχανογραφημένο σύστημα, ενώ η δεύτερη με αρ. F375913 και ημερ. 12.2.2014, για ποσό ύψους €3.289, είχε εκδοθεί χειρόγραφα από μπλοκ αποδείξεων. Επιπρόσθετα, όπως παρουσιάζεται και πιο πάνω, η ημερομηνία του τιμολογίου ήταν μεταγενέστερη της ημερομηνίας των δύο αποδείξεων. Όπως αναφέραμε στην προηγούμενη Έκθεσή μας, κατά την άποψη μας, τα πιο πάνω προκαλούσαν εύλογες υποψίες σχετικά με την εγκυρότητα του τιμολογίου και της δεύτερης απόδειξης.

Ο Έφορος Φορολογίας μας πληροφόρησε ότι η πιο πάνω συναλλαγή, η οποία ήταν πραγματική, αφορούσε σε δημιουργία δύο ιστοσελίδων, ενώ ηγέρθη θέμα ορθής απόδοσης του φόρου και, κατόπιν

φορολογικού ελέγχου, εκδόθηκε βεβαίωση φόρου ποσού ύψους €974,16, το οποίο καταβλήθηκε.

Όπως προκύπτει, παρόλο που, σύμφωνα με τα έγγραφα που προσκόμισε ο αιτητής, η υπό αναφορά συναλλαγή αφορούσε σε αποστολή ενημερωτικού δελτίου (newsletter) στο στοχευμένο κοινό και στην αναβάθμιση υφιστάμενης ιστοσελίδας, σύμφωνα με την πιο πάνω επιστολή του Έφορου Φορολογίας, η εν λόγω συναλλαγή αφορούσε σε δημιουργία δύο ιστοσελίδων.

Σύσταση: Κατά την άποψη μας, το θέμα θα πρέπει να τύχει περαιτέρω εξέτασης από τον ΟΑΠ. Επισημάναμε την ανάγκη επίδειξης της απαιτούμενης προσοχής και άσκησης ελέγχου κατά την αποδοχή σχετικών εγγράφων, τα οποία προσκομίζονται από τους αιτητές, ενώ θα πρέπει πάντοτε να γίνονται αποδεκτές νομότυπες αποδείξεις.

Ο Επίτροπος μάς πληροφόρησε ότι το θέμα θα διερευνηθεί με βάση τη σύστασή μας.

19. Μέτρο 2 - Προώθηση γεωργικών προϊόντων.

Στα πλαίσια του Κανονισμού 3/2008 σχετικά με ενέργειες ενημέρωσης και προώθησης γεωργικών προϊόντων στην εσωτερική αγορά και στις τρίτες χώρες, κυπριακός και βουλγάρικος οργανισμός υπέβαλαν, ως προτείνουσες οργανώσεις, στις 20.3.2008, πρόταση προγράμματος για διακρατική συνεργασία μεταξύ Κύπρου και Βουλγαρίας, για ενέργειες ενημέρωσης και προώθησης τυροκομικών προϊόντων σε τρίτες χώρες (Ρωσία και Ουκρανία). Η εφαρμογή του πιο πάνω Μέτρου, ανατέθηκε από τον ΟΑΠ, βάσει συμφωνίας, στο Υπουργείο ΕΕΒΤ.

Το πρόγραμμα, το οποίο αποτελείται από τρεις ετήσιες φάσεις, εγκρίθηκε από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή στις 6.1.2009 και ο συνολικός προϋπολογισμός εκτέλεσής του ανερχόταν στα €4.988.000. Η συμμετοχή των δύο χωρών καθορίστηκε στο 60% για την Κύπρο και 40% για τη Βουλγαρία, και η χρηματοδότηση του προγράμματος σε 50% από την Ευρωπαϊκή Ένωση, 30% από εθνικούς πόρους των δύο χωρών και 20% από τις προτείνουσες οργανώσεις.

Οι δύο φάσεις του προγράμματος, προϋπολογιζόμενης αξίας, όσον αφορά στην κυπριακή συμμετοχή, ύψους €2.383.329, ολοκληρώθηκαν και υποβλήθηκαν, από τον κυπριακό οργανισμό, αιτήματα για πληρωμή συνολικού ύψους €1.909.147. Διενεργήθηκαν πληρωμές ύψους €1.331.765, ενώ ποσό ύψους €577.382 θεωρήθηκε από το Υπουργείο ΕΕΒΤ και τον ΟΑΠ ως μη επιλέξιμες δαπάνες.

Όπως αναφέρεται εκτενέστερα σε προηγούμενες Εκθέσεις μας, από τον έλεγχο του πιο πάνω προγράμματος, ο οποίος διενεργήθηκε τον Απρίλιο - Μάιο του 2010, διαπιστώθηκαν σοβαρές αδυναμίες και παραλείψεις που δημιουργούσαν, κατά την άποψή μας, εύλογες υποψίες για ενδεχόμενη διάπραξη απάτης και κατάχρησης κοινοτικών και εθνικών πόρων. Για τον λόγο αυτό η υπόθεση παραπέμφθηκε, με επιστολή μας ημερ. 14.5.2010, στον Γενικό Εισαγγελέα, με κοινοποίηση στην Υπηρεσία Καταπολέμησης της Απάτης της Ευρωπαϊκής Επιτροπής (OLAF), ο οποίος, μετά από αξιολόγησή της, έδωσε οδηγίες στην Αστυνομία για διεξαγωγή ποινικής έρευνας. Παράλληλα, με επιστολή μας ημερ. 6.7.2010, ενημερώσαμε σχετικά τον Επίτροπο του Οργανισμού για το θέμα, το οποίο θέσαμε επίσης ενώπιον του Γενικού Λογιστή, ως Συντονιστή του Κυπριακού Συντονιστικού Φορέα Καταπολέμησης της Απάτης (AFCOS) και του Υπουργείου ΕΕΒΤ, στις 12.7.2010.

Η υπόθεση έχει καταχωριστεί ενώπιον του Κακουργιοδικείου Λευκωσίας και η εκδίκασή της έχει ανασταλεί, από το 2012, κατόπιν αιτήματος του τέως Γενικού Εισαγγελέα της Δημοκρατίας, με την επιφύλαξη επανακαταχώρισής της. Το Γραφείο Διερεύνησης Οικονομικού Εγκλήματος του Αρχηγείου Αστυνομίας, με επιστολή του ημερ. 19.5.2016, μας πληροφόρησε, μεταξύ άλλων, ότι στις 5.5.2015 πραγματοποιήθηκαν έρευνες στο σπίτι και στα γραφεία της μετόχου και διευθύντριας της κυπριακής εταιρείας από όπου παραλήφθηκε σωρεία εγγράφων και σφραγίδων σχετικά με την υπό διερεύνηση υπόθεση. Επιπρόσθετα, στις 6.5.2015 λήφθηκε στα γραφεία της Αστυνομίας ανακριπική κατάθεση από τη μέτοχο/διευθύντρια της εταιρείας. Πληροφορηθήκαμε επίσης ότι, όλα τα έγγραφα που παραλήφθηκαν κατά τις έρευνες που διεξάχθηκαν στο Βέλγιο, καθώς και οι σχετικές καταθέσεις, παραλήφθηκαν από το υπό αναφορά Τμήμα του Αρχηγείου Αστυνομίας τον Μάιο του 2016 και αξιολογούνται.

Ο ΟΑΠ, με επιστολή του ημερ. 20.3.2013, πληροφόρησε τον κυπριακό οργανισμό ότι, η άρνησή του για υποβολή πρόσθετων δικαιολογητικών, τα οποία σχετίζονται με τις διενεργηθείσες δαπάνες του προγράμματος και που ζητήθηκαν επανειλημμένα από το Υπουργείο ΕΕΒΤ ως ανάδοχος, συνιστά παρατυπία όπως αυτή ορίζεται στους Κανονισμούς της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Η παρατυπία κοινοποιήθηκε με βάση τις νεομισμένες διαδικασίες στην ΟΛΑΦ, και ο ΟΑΠ ζήτησε από τον οργανισμό την καταβολή αχρεωστήτως καταβληθέντων ποσών ύψους €1.120.069, τα οποία θα προσαυξάνονται με τόκο. Επίσης, Ο ΟΑΠ κατήγγειλε, στις 29.7.2015, στον Γενικό Εισαγγελέα και Αρχηγό Αστυνομίας, ότι ο κυπριακός οργανισμός παρεμπόδισε προσπάθεια του ΟΑΠ να διενεργήσει ή/και να συνεχίσει εκ των υστέρων έλεγχο, κατά την έννοια του άρθρου 46, παρ. 3 του Ν.64(Ι)/2003.

Στις 18.12.2013, ο ΟΑΠ ενέκρινε αίτηση του ίδιου οργανισμού, στα πλαίσια Μέτρου του ΠΑΑ 2007-2013, ύψους €348.465 και προχώρησε σε συμψηφισμό του ποσού αυτού με το ποσό των οφειλομένων αχρεωστήτως καταβληθέντων ποσών. Ως αποτέλεσμα, το χρεωστικό υπόλοιπο του οργανισμού στις 31.12.2015 ανερχόταν στις €914.386, πλέον τόκους.

Συναφώς αναφέρεται ότι, οι δικηγόροι του κυπριακού οργανισμού, με επιστολή ημερ. 12.1.2016, προς τον ΟΑΠ, εκφράζουν τη διαφωνία τους ως προς την ενέργεια του ΟΑΠ για συμψηφισμό του υπό αναφορά ποσού ύψους €348.465, αναφέροντας ότι σε ειδική έκθεση αρ. 8/2011 «Ανάκτηση των αχρεωστήτως καταβληθέντων ποσών στο πλαίσιο της κοινής γεωργικής πολιτικής» του Ευρωπαϊκού Ελεγκτικού Συνεδρίου, αναφέρεται (σημείο 43), μεταξύ άλλων ότι από το 2008 οι οργανισμοί πληρωμών που ελέγχθηκαν εφαρμόζουν ανακτήσεις μέσω συμψηφισμού, όταν αυτό επιτρέπεται από την εθνική νομοθεσία ωστόσο, οι συμψηφισμοί δεν μπορούν να εφαρμοστούν πριν από τη νόμιμη αναγνώριση της οφειλής. Όπως αναφέρουν οι δικηγόροι, από την υπό αναφορά ειδική έκθεση προκύπτει ότι για την εφαρμογή συμψηφισμού είναι απαραίτητη προϋπόθεση η ύπαρξη νομίμως αναγνωρισμένης οφειλής, κανένας οργανισμός πληρωμών δεν έχει οποιαδήποτε άλλη δυνατότητα άμεσης εκτέλεσης και ότι η ανάκτηση είναι άμεσα εκτελεστή μόνο από δικαστική αρχή. Ο ΟΑΠ, με την επιστολή του ημερ.

25.1.2016 προώθησε στους δικηγόρους του την υπό αναφορά επιστολή με την παράκληση για συμβουλή επί του περιεχομένου της και ετοιμασία προσχεδίου απαντητικής επιστολής. Οι δικηγόροι του ΟΑΠ, με επιστολή ημερ. 17.3.2016, προς τον ΟΑΠ, ζήτησαν όπως τους κοινοποιηθεί αυτούσιο το αιτιολογικό της απόφασης του Οργανισμού για τον συμψηφισμό και όπως έχουν την άποψη του Οργανισμού για τα γεγονότα, τα οποία εγείρονται στην εν λόγω επιστολή ώστε να μπορέσουν να τοποθετηθούν κατάλληλα. Μέχρι την ημερ. του ελέγχου στις 25.4.2016, εκκρεμούσε σχετική απάντηση του ΟΑΠ στην πιο πάνω επιστολή.

Ο κυπριακός οργανισμός καταχώρισε δύο αγωγές στο Επαρχιακό Δικαστήριο Λευκωσίας (αρ. 4807/11 και 5061/11) κατά της Κυπριακής Δημοκρατίας και του ΟΑΠ, με τις οποίες αξιώνει την καταβολή αποζημιώσεων συνολικού ύψους €3.657.826 για ζημιά που υπέστη λόγω αθετήσεως των συμβάσεων του προγράμματος και πέντε προσφυγές που αφορούν στον τερματισμό της σύμβασης του προγράμματος, καθώς και την άρνηση εκτέλεσης πληρωμών που κοινοποιήθηκαν σε αυτόν με επιστολή του ΟΑΠ ημερ. 16.5.2011. Στις 13.2.2015 εκδόθηκε δικαστική απόφαση για τις προσφυγές αυτές, οι οποίες ήταν συνεκδικαζόμενες, σύμφωνα με την οποία αυτές απέτυχαν, με έξοδα υπέρ της Κυπριακής Δημοκρατίας και του ΟΑΠ.

Επισημάναμε ότι, στα πλαίσια του πιο πάνω προγράμματος, ο οργανισμός έχει υποβάλει συνολικά τρεις εγγυητικές επιστολές, συνολικού ποσού ύψους €811.667, οι οποίες βρίσκονται στην κατοχή του ΟΑΠ και παρόλο που το Υπουργείο ΕΕΒΤ, με επιστολή του ημερ. 22.5.2013, ενέκρινε τη ρευστοποίησή τους, βάσει των προνοιών της σχετικής σύμβασης, το θέμα βρίσκεται ακόμα σε εκκρεμότητα, αφού αίτημα για ρευστοποίηση των εγγυητικών συμπεριλήφθηκε στην ανταπαίτηση του ΟΑΠ στην αγωγή με αρ. 4807/11.

20. Διοικητικά μέτρα σε περιπτώσεις διαπίστωσης παρατυπιών.

Η κοινοτική νομοθεσία (Κανονισμός (ΕΚ, Ευρατόμ) 2988/95) ορίζει ως «παρατυπία» κάθε παράβαση διάταξης του κοινοτικού δικαίου που προκύπτει από πράξη ή παράλειψη ενός οικονομικού φορέα, με πραγματικό ή ενδεχόμενο αποτέλεσμα να ζημειωθεί ο προϋπολογισμός της Κοινότητας.

Σε προηγούμενες Εκθέσεις μας εισηγηθήκαμε όπως ο Οργανισμός επανεξετάσει την τακτική μη επιβολής κυρώσεων, πέραν της ανάκτησης των αχρεωστήτως καταβληθέντων ποσών, στις περιπτώσεις παρατυπιών, ώστε να διασφαλίζεται ότι τα διοικητικά μέτρα που εφαρμόζει ενεργούν αποτρεπτικά για την πάταξη της απάτης.

Όπως αναφέρεται εκτενέστερα στην Έκθεσή μας για το προηγούμενο έτος, ο Οργανισμός προχώρησε με την ετοιμασία νομοσχεδίου που αφορά, μεταξύ άλλων, στη θέσπιση διοικητικών κυρώσεων για παρατυπίες που εντοπίζονται στα πλαίσια των εκ των υστέρων ελέγχων που διενεργούνται στα εμπορικά έγγραφα δικαιούχων από την εξειδικευμένη Μονάδα του Οργανισμού που συστάθηκε βάσει του Τίτλου V, Κεφάλαιο III του Κανονισμού (ΕΚ) 1306/2013. Παρόλο που, όπως αναφέρεται στην παράγραφο 2(β) πιο πάνω, εντός του 2015, ολοκληρώθηκε η διαδικασία δημόσιας διαβούλευσης για το νομοσχέδιο, το θέμα εξακολουθεί να παραμένει σε εκκρεμότητα.

Σε σχετικό σημείωμα του Τμήματος Διοίκησης και Ανθρώπινου Δυναμικού προς τον Επίτροπο, ημερ. 1.2.2016, γίνεται αναφορά στην υποχρέωση του Οργανισμού να προωθήσει το νομοσχέδιο, λόγω δέσμευσής του προς την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, ημερ. 2.9.2008, σύμφωνα με την οποία το τροποποιητικό νομοσχέδιο θα κατατίθετο ενώπιον της Βουλής των Αντιπροσώπων προς ψήφιση εντός του 2008. Στο σημείωμα επισημαίνεται ότι «είναι ορατός πλέον ο κίνδυνος για επιβολή προστίμου από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή», καθώς η απουσία εθνικής νομοθεσίας για την επιβολή κυρώσεων σε δικαιούχους στην περίπτωση διαπίστωσης παρατυπιών αποτέλεσε εύρημα ελέγχου της Ευρωπαϊκής Επιτροπής τον Ιανουάριο του 2008.

Σύσταση: Επαναλάβαμε την άποψη ότι το θέμα της αποτρεπτικότητας των διοικητικών μέτρων που λαμβάνονται για πάταξη των περιπτώσεων απάτης θα πρέπει να απασχολήσει τον Οργανισμό και να προωθηθούν κατάλληλα μέτρα για την πρόληψη περιπτώσεων αχρεωστήτως καταβληθέντων ποσών. Ζητήσαμε όπως πληροφορηθούμε αναφορικά με το προβλεπόμενο χρονοδιάγραμμα προώθησης του προαναφερόμενου νομοσχεδίου, καθώς και τις προγραμματιζόμενες ενέργειες του Οργανισμού σε σχέση με την προώθηση παρόμοιων νομοθετικών ρυθμίσεων και για τις υπόλοιπες περιπτώσεις όπου

εντοπίζονται παρατυπίες στα πλαίσια εφαρμογής Μέτρων ενίσχυσης, που δεν εμπίπτουν στις προαναφερόμενες διατάξεις του Κανονισμού (ΕΚ) 1306/2013.

Ο Επίτροπος μάς πληροφόρησε ότι το θέμα θα τύχει αξιολόγησης.

21. Αχρεωστήτως καταβληθέντα ποσά και διοικητικές κυρώσεις.

Σύμφωνα με το άρθρο 63 του Κανονισμού (ΕΕ) 1306/2013, σχετικά με τη χρηματοδότηση, τη διαχείριση και την παρακολούθηση της κοινής γεωργικής πολιτικής, εάν διαπιστωθεί ότι δικαιούχος δεν συμμορφώνεται με τα κριτήρια επιλεξιμότητας, τις δεσμεύσεις ή άλλες υποχρεώσεις που αφορούν στους όρους χορήγησης της ενίσχυσης ή της στήριξης που προβλέπονται στην τομεακή γεωργική νομοθεσία, η ενίσχυση δεν καταβάλλεται ή ανακαλείται εν όλω ή εν μέρει. Επίσης, σύμφωνα με το ίδιο άρθρο, τα ποσά, συμπεριλαμβανομένων των σχετικών τόκων, ανακτώνται (με την επιφύλαξη του εδαφίου (3) του άρθρου 54, σύμφωνα με το οποίο σε δεόντως αιτιολογημένες περιπτώσεις, τα κράτη μέλη μπορούν να αποφασίσουν να μην συνεχίσουν τη διαδικασία ανάκτησης).

Στις 31.12.2015, οι χρεώστες του Οργανισμού ανήλθαν σε €3.519.316, σε σύγκριση με €3.753.827 στις 31.12.2014, δηλαδή παρουσίασαν μείωση ποσού ύψους €234.511 ή ποσοστό 6,2% και αφορούν σε αχρεωστήτως καταβληθέντα ποσά τα οποία προκύπτουν, κυρίως, λόγω της αδυναμίας των αιτητών να τηρήσουν τις δεσμεύσεις που ανέλαβαν, στα πλαίσια της συμμετοχής τους στα διάφορα μέτρα του ΟΑΠ. Σημειώνεται ότι, λόγω του μεγάλου διοικητικού κόστους που απαιτείται για την ανάκτηση ποσού από χρεώστη, με απόφαση του Επιτρόπου ημερ. 14.7.2008, καθορίστηκε ως κατώτατο όριο που ανακτάται από τον Οργανισμό, τα €5.

Σχετικά με τα πιο πάνω, παρατηρήθηκαν τα ακόλουθα:

(α) Έκδοση Κανονισμών. Σύμφωνα με το εδάφιο (1) του άρθρου 45 του περί Οργανισμού Αγροτικών Πληρωμών Νόμου (Ν.64(Ι)/2003), για την καλύτερη εφαρμογή των διατάξεων του παρόντος Νόμου, ο Επίτροπος εκδίδει, με την έγκριση του Υπουργικού Συμβουλίου, Κανονισμούς και σύμφωνα με το εδάφιο (2) του ίδιου άρθρου, ανεξάρτητα από τη γενικότητα του εδαφίου (1), Κανονισμοί εκδίδονται, μεταξύ άλλων, για τη διαδικασία ανάκτησης ποσών που

απωλέσθηκαν λόγω παρατυπιών ή αμελειών. Όπως διαπιστώθηκε, δεν έχουν ακόμα εκδοθεί Κανονισμοί σχετικά με τη διαδικασία ανάκτησης.

Επιπρόσθετα, διαπιστώθηκε ότι ο Οργανισμός δεν έχει καθορίσει πολιτική σχετικά με τις περιπτώσεις έγκρισης εξόφλησης χρέους με δόσεις, ούτε και για τη λήψη νομικών μέτρων εναντίον οφειλετών, με αποτέλεσμα να ελλοχεύει ο κίνδυνος μη είσπραξης οφειλών λόγω πτώχευσης οφειλετών, διάλυσης εταιρειών, κ.λπ. Ενδεικτικά αναφέρεται η περίπτωση εταιρείας, η οποία δημιουργήθηκε ως χρεώστης στις 24.6.2015 και παρόλο που παρήλθαν 11 μήνες, χωρίς αυτή να καταβάλει οποιοδήποτε ποσό έναντι της οφειλής της, ύψους €363.702, δεν κινήθηκε οποιαδήποτε δικαστική διαδικασία εναντίον της.

Σύσταση: Θα πρέπει να εκδοθούν Κανονισμοί σχετικά με τη διαδικασία ανάκτησης, όπως προβλέπεται στη νομοθεσία. Επίσης, εισηγηθήκαμε όπως καθοριστεί σχετική πολιτική στην οποία θα περιγράφονται οι προϋποθέσεις υπό τις οποίες ο Οργανισμός θα μπορεί να εγκρίνει σχετικό αίτημα οφειλέτη για εξόφληση χρέους με δόσεις, καθώς και σε ποιο χρονικό διάστημα θα τροχοδρομείται διαδικασία λήψης νομικών μέτρων εναντίον των οφειλετών.

Ο Επίτροπος μάς πληροφόρησε ότι η σύστασή μας θα ακολουθηθεί.

(β) Αναγνώριση τόκων. Σύμφωνα με την υφιστάμενη πολιτική του Οργανισμού, μετά την πάροδο δεκαπέντε ημερών από την ημερομηνία αποστολής της πρώτης προειδοποιητικής επιστολής από τον Οργανισμό προς τον οφειλέτη και μέχρι την εξόφληση του σχετικού οφειλόμενου ποσού, ο αιτητής επιβαρύνεται με τόκο, ο οποίος καθορίζεται με βάση το ενιαίο δημόσιο επιτόκιο υπερημερίας. Όπως διαπιστώθηκε, σε ορισμένες περιπτώσεις, οι οφειλέτες προβαίνουν στην εξόφληση της οφειλής, χωρίς να λαμβάνουν υπόψη τον τόκο που προέκυψε κατά τη χρονική περίοδο που μεσολάβησε. Στις περιπτώσεις αυτές, ο Οργανισμός υπολογίζει τον τόκο μετά την εξόφληση της οφειλής και αποστέλλει σχετική επιστολή στον οφειλέτη και, μέχρι την εξόφληση και του τόκου, ο λογαριασμός του αιτητή συνεχίζει να παρουσιάζει χρεωστικό υπόλοιπο το οποίο ωστόσο δεν παρουσιάζεται στις οικονομικές καταστάσεις.

Το σύνολο των τόκων το οποίο εισπράχθηκε από τους οφειλέτες κατά το 2015 και περιλήφθηκε στις οικονομικές καταστάσεις για το έτος ανήλθε στα €9.369

(2014: €15.121). Διαπιστώθηκε ότι οι τόκοι αναγνωρίζονται στις οικονομικές καταστάσεις όταν αυτοί εισπραχθούν και όχι στη βάση των δεδουλευμένων εσόδων και εξόδων με αποτέλεσμα, στους χρεώστες, όπως αυτοί παρουσιάζονται στις οικονομικές καταστάσεις, να μην περιλαμβάνεται το ποσό του τόκου, παρόλο που, σε ορισμένες περιπτώσεις, αυτό είναι σημαντικό, σε σχέση με το ποσό της οφειλής χωρίς τους τόκους.

Σύσταση: Θα πρέπει να υπολογίζεται το σύνολο των τόκων στις 31 Δεκεμβρίου κάθε έτους και να αξιολογείται το επίπεδο σημαντικότητάς τους, καθώς και η πιθανότητα είσπραξής τους. Στην περίπτωση που ο Οργανισμός θα παραμείνει στην πολιτική μη αναγνώρισης των οφειλόμενων τόκων στις οικονομικές καταστάσεις, εισηγηθήκαμε όπως συμπεριληφθεί σχετική σημείωση σε αυτές.

Ο Επίτροπος μάς πληροφόρησε ότι η σύσταση για συμπερίληψη σχετικής σημείωσης στις οικονομικές καταστάσεις θα ακολουθηθεί.

22. Ετήσια αμοιβή νομικών εξόδων.

Διαπιστώθηκε και πάλι ότι, δεν έχει υπογραφεί ακόμα οποιαδήποτε γραπτή συμφωνία με τον δικηγορικό οίκο, με τον οποίο ο ΟΑΠ συνεργάζεται από την ίδρυσή του. Η συνεργασία ανανεώνεται ανά διετία, με την αποστολή σχετικής επιστολής από τον οίκο. Συναφώς αναφέρεται ότι, σε επιστολή του ημερ. 26.9.2014, ο δικηγορικός οίκος αναφέρει ότι, κατόπιν προφορικής συνεννόησης με τον Επίτροπο, η κατ'αποκοπή ετήσια αμοιβή του (annual retainer fee) για την περίοδο 1.1.2014 μέχρι 31.12.2015, θα παραμείνει η ίδια όπως και τις προηγούμενες διετίες, δηλαδή €17.100 πλέον ΦΠΑ. Παρατηρήθηκε ότι, μέχρι την ημερ. του ελέγχου μας στις 9.5.2016, δεν είχε ανανεωθεί γραπτώς η πιο πάνω συμφωνία, παρόλο που ο ΟΑΠ συνεχίζει τη συνεργασία του με τον εν λόγω δικηγορικό οίκο.

Είναι γεγονός ότι, με βάση το προηγούμενο νομικό πλαίσιο (Ν.12(Ι)/2006), η ανάθεση των νομικών υπηρεσιών (οι οποίες αναφέρονταν στο Μέρος Β του Παραρτήματος ΙΙ του Νόμου), δεν θα έπρεπε να γίνεται αναγκαστικά τηρώντας τις αυστηρές διαδικασίες που εφαρμόζονταν για τις συνήθεις συμβάσεις υπηρεσιών. Ομοίως, στο άρθρο 14 του νέου Νόμου Ν.73(Ι)/2016 (που αποτελεί μεταφορά της Ευρωπαϊκής Οδηγίας 2014/23/ΕΕ) καθορίζεται ότι ο Νόμος αυτός δεν εφαρμόζεται στις δημόσιες συμβάσεις υπηρεσιών οι οποίες αφορούν σε νομική

εκπροσώπηση πελάτη από δικηγόρο κατά την έννοια των άρθρων 2 και 14Α του περί Δικηγόρων Νόμου και σε λοιπές νομικές υπηρεσίες, οι οποίες συνδέονται, έστω και περιστασιακά, με την άσκηση δημόσιας εξουσίας.

Από την άλλη, στην Εγκύκλιο του Γενικού Λογιστηρίου αρ. Γ/ΛΑΑΔΣ 76 που εκδόθηκε στις 27 Απριλίου 2016 διευκρινίζεται ότι, ακόμη και για συμβάσεις που δεν εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής των Ευρωπαϊκών Οδηγιών του τομέα δημοσίων συμβάσεων (2014/23/ΕΕ, 2014/24/ΕΕ και 2014/25/ΕΕ), ισχύουν και πρέπει να εφαρμόζονται οι αρχές της διαφάνειας, της ίσης μεταχείρισης και της μη διάκρισης των οικονομικών φορέων, στις οποίες μάλιστα τώρα προστίθεται και η αρχή της προστασίας του ανταγωνισμού η οποία θα πρέπει επίσης να εξυπηρετείται και να διασφαλίζεται κατά το δυνατό ευρύτερα σε κάθε είδους δημόσια σύμβαση.

Η Ελεγκτική Υπηρεσία θεωρεί ότι είναι λογικό για ένα Οργανισμό να διατηρεί τον ίδιο νομικό οίκο επί σειρά ετών για την παροχή νομικών συμβουλών σε θέματα που σχετίζονται με την άσκηση δημόσιας εξουσίας (θέματα διοικητικού δικαίου), δηλαδή νομικών συμβουλών είτε υπό τη μορφή γνωματεύσεων προς το διοικητικό συμβούλιο είτε για την εκπροσώπησή του σε περιπτώσεις προσφυγών ενώπιον του Ανωτάτου Δικαστηρίου ή του Διοικητικού Δικαστηρίου. Η Ελεγκτική Υπηρεσία δεν θεωρεί όμως ότι υπάρχουν ιδιαίτεροι λόγοι που να δικαιολογούν τη διατήρηση για μεγάλο χρονικό διάστημα του ίδιου νομικού συμβούλου για την εκπροσώπηση σε περιπτώσεις αστικών αγωγών ή διαιτησιών.

Σε κάθε περίπτωση, η επιλογή του νομικού οίκου θα πρέπει να γίνεται στη βάση της πιο πάνω εγκυκλίου του Γενικού Λογιστηρίου.

Σύσταση: Για την παροχή νομικών συμβουλών σε θέματα που σχετίζονται με την άσκηση δημόσιας εξουσίας (θέματα διοικητικού δικαίου), θα πρέπει να συναφθεί μακροχρόνια σύμβαση (μέχρι πέντε έτη) με νομικό οίκο, ακολουθώντας κατά το δυνατό ανταγωνιστική διαδικασία. Σε αυτή, δεν καθίσταται υποχρεωτική η δημοσίευση προκήρυξης διαγωνισμού, αλλά μπορεί να περιλαμβάνει την προεπιλογή, προς υποβολή προσφορών, ενός κατάλληλου αριθμού εν δυνάμει ενδιαφερόμενων και κατάλληλων συνεργατών, μεταξύ των οποίων θα μπορούσε να είναι, αν το κρίνετε σκόπιμο, και ο υφιστάμενος συνεργάτης. Η υφιστάμενη

συνεργασία θα μπορούσε, αν το κρίνετε αναγκαίο, να συνεχιστεί για μικρή ακόμη περίοδο (ενδεικτικά αναφέρεται ως μέγιστο το ένα έτος).

Η εκπροσώπηση του Οργανισμού σε περιπτώσεις αστικών αγωγών ή διαιτησιών μπορεί να ανατίθεται σε νομικούς οίκους που θα επιλέγονται ανά περίπτωση, ή για ομάδες παρόμοιων υποθέσεων για συγκεκριμένη περίοδο. Θα μπορούσε για την επιλογή των οίκων αυτών να δημοσιεύεται πρόσκληση επίδειξης ενδιαφέροντος και υποβολής προσφορών (ειδικά αν πρόκειται για συγκεκριμένη υπόθεση με αμοιβή μεγάλης αξίας) ή να ζητείται συνδρομή από τον Παγκύπριο Δικηγορικό Σύλλογο ώστε να ενημερωθούν τα μέλη του για επίδειξη ενδιαφέροντος και καταρτισμό σχετικού καταλόγου προεπιλογής νομικών συμβούλων, ανά επαρχία ή παγκύπρια, νοουμένου ότι οποιαδήποτε τέτοια διαδικασία υποστηρίζεται από κατάλληλη τεκμηρίωση.

Σε περιπτώσεις που προκύπτει ανάγκη για την εξασφάλιση υπηρεσιών νομικού συμβούλου για την ετοιμασία ειδικών μελετών, ή εγγράφων διαγωνισμού που θα προκηρυχτούν, τότε θα πρέπει να τηρούνται οι πρόνοιες της σχετικής περί συμβάσεων νομοθεσίας και οι σχετικές αρχές της ίσης μεταχείρισης των οικονομικών φορέων, της διαφάνειας και της μη διάκρισης λόγω ιθαγένειας και συνεπώς θα πρέπει να προκηρύσσονται ανοικτοί διαγωνισμοί, αναλόγως βέβαια και με την εκτίμηση της αξίας της εκάστοτε ανάγκης.

Ο Επίτροπος μάς πληροφόρησε ότι συμφωνεί με τη σύστασή μας για υπογραφή συμφωνίας και ότι θα καταγραφεί η διαδικασία για την προμήθεια νομικών υπηρεσιών, σύμφωνα με τον Νόμο και τις κατευθυντήριες γραμμές της αρμόδιας Αρχής.

Με εκτίμηση,

(Δρ Οδυσσέας Φ. Μιχαηλίδης)
Γενικός Ελεγκτής
της Δημοκρατίας

Λευκωσία, 15 Ιουνίου 2016